

21. marec 2013

1001

solkanski časopis

Leto XX, {tevilka 76

Iz vsebine

KS Solkan

Svet KS Solkan je imel lani 6 rednih, 1 izredno in 2 konferen-ni seji. Kako dobro so sejali in kaj vse je bilo v Solkanu narejenega.

na strani 2

Krajše in daljše

O mladih in starih, rezbarjih in bonsajih, literarnih ve-erih in pustovanjih, za name-ek pa še en solkanski sonet, odmevi in še kaj.

na straneh 4, 5, 6, 7 in 8

Najlepša leta

Pozimi upokojenci po-ivajo in igrajo briškulo, predvsem pa gledajo lanske kartoline in snujejo nove programe.

Na strani 9

Intervju

Mladenki po srcu so letos voš-ili za 85. rojstni dan. Priljubljena tovaršica Barbka je u-ila v letih, ko je dežurni ob za-etku pouka zaklical: »Za domovino...«, u-enci pa so odgovorili: »... s Titom naprej!«. Nato pa še: »Za tovaršico - hura, hura, hura!«

na straneh 10-11

OŠ Solkan

Mladi spoznavajo svet in igre naših nonotov. So mamina sr-eca, toda elektrike se ne bojijo. Ker so planet, jih u-imo krasti Zemljo.

na straneh 14-15

Po doma-e

O Marici ^ernotovi, marljivi u-iteljici zapisovalki solkanske govornice in avtorici številnih ske-ev.

Na strani 16

1001 solkanski časopis

Izdaja: KS Solkan
Zarj: Jožef Leban
Odgovorni urednik: Toni Gomišek
Uredni(ki) odbor: Jožef Leban, Saša Marušič, Franc Marušič, Erika Grosar, Božidar Markič, Evelin Bizjak, Darinka Kozinc, Tomaž Čadež, dr. Branko Marušič, Mitja Marussig
Likovni urednik: Bojan Bole
DTP: ArtTECH
Tisk: Grafika Soča, Nova Gorica
Naklada: 1500 izvodov - marec 2013

Pomlad je tu. Napolnite si baterije! Narava kli-e. (Foto: Marjetka Plesni-ar)

Goriški radič - Solkanski regut

Hvalijo ga že skoraj stoletje in pol. Z njim je celo leto dosti dela, jemo pa ga samo pozimi. Med razstavo goriškega radi-a na solkanski karavli so izkušene pridelovalke prenašale znanje na u-enke in u-ence kmetijske šole. **Ve-** na strani 5

Furlanovo leto

Na sliki je seveda Ita Rina, velika muza filmskega zanesenjaka Silvana Furlana. Našemu rojaku je letos posve-eno Furlanovo leto MONG. **Podrobneje na strani 11**

Sprint Solkan 2013

Se malo in na So-i bo živahno. **Program letošnjih tekmovanj na strani 7**

Bombniki nad Solkanom

Kako so Solkanci doživljali bombardiranje med II. svetovno vojno se spominja Andrej ^erne. Spominom smo dodali še slike letal, ki so nas takrat najve-krat preletavala. **Na straneh 12 in 13**

Silhueti v temi so šteti dnevi

No-na osvetlite solkanskega mosta je postala sporna. Zaradi zahtev EU o zmanjšanju svetlobnega onesnaženja bo potrebna popolna prenova. Lu-i morajo biti po novem obrnjene navzdol, -e bodo uporabljene LED žarnice bo poraba elektri-nega toka ob-utno manjša. Sodi med prioritete KS Solkan v letih 2013-14. (Foto: Aleš Smrnovšnik) **Ve-** na strani 3

Poročilo o delu KS Solkan za leto 2012

Solkanska "Bela hiša" - apnenica - stalna postavka v poročilu delovanja sveta KS Solkan na področju varovanja okolja (Foto: TG)

Urejeno - neurejeni ekološki otoki (Foto: TG)

Krajevna skupnost Solkan deluje že 45 let. Po številu prebivalcev in gospodinjstev je druga največja skupnost v Mestni občini Nova Gorica. Kot primestna KS se srečuje z vrsto problemov, ki so v pristojnosti MONG, predvsem na področju urejanja prometa, tovarnega prometa, okoljevarstveno in komunalno problematiko. Ti problemi pa se ne zaključijo na mejah KS, zato jih rešujemo skupaj z organi MONG in v sodelovanju z mestno ter primestnimi KS.

Največ časa v letu 2012 smo posvetili vprašanju razvojnih možnosti gospodarskih in drugih dejavnosti, iskanju celovite prometne ureditve, aktivnostim za revitalizacijo Solkana (urejanju starega jedra Solkana), izgradnji pokrite dvorane, okoljevarstvenim vprašanjem, razsvetljavi, urejanju pokopališča, delovanju športne cone in urejanju odnosov med društvi in KS. Vse to se je odražalo v programu dela odborov, komisij in Sveta KS ter ima svojo osnovo v finančnem planu za leto 2012 in dolgoročnem programu dela in investicij. O vsem tem bomo še podrobno spregovorili.

Programi na kulturnem in socialnem področju smo v celoti izvedli.

Poudariti moramo tudi uspešno delovanje Turističnega društva Solkan, ki je izdalo propekt Solkana in zbornik o solkanskem narečju, ter ostalih kulturnih in športnih društev, ki imajo pomemben delež pri raznih aktivnostih v Solkanu.

V ospredje smo postavili tudi vprašanja, ki zadevajo razvoj Solkana.

Osnova za delovanje KS je bil finančni plan za leto 2012 in rebalans plana, sprejet program aktivnosti Sveta, odborov ter komisij. Določene naloge izhajajo iz dolgoročnega programa in programa investicij, aktivnosti na teh

področjih pa so odvisne od sredstev, ki jih dobimo od MONG in lastnih sredstev. Želim poudariti, da smo s sredstvi racionalno in gospodarno ravnali, tako da smo lahko dosegli čim boljše učinke.

V letu 2012 smo uredili odnose z društvi, ki uporabljajo prostore na karavli. To je bilo po izgradnji nadstreška in tribun nujno. Postopek je zaključen in sprememba je vpisana v zemljiško knjigo.

Svet KS je imel v letu 2012 6 rednih, 1 izredno in 2 korespondenčni seji. Nadzor opravlja Nadzorni odbor Mestne občine Nova Gorica.

KS je etažni lastnik objekta na Cesti IX. korpusa 46, lastnik objekta na Soški 29-31, kompleksa bivše solkanske karavle, zemljišča žarnega pokopališča, parkirnega prostora za domom KS, parcele na Trgu M. A. Plenčiča ter gozda v Skalnici. Z lastnino odgovorno gospodari, zato prostore, ki so primerni za uporabo, daje v najem. V letu 2012 smo del etaže objekta na Cesti IX. korpusa 46 prodali na javni dražbi.

V letu 2012 smo s Soškimi elektrarnami podpisali novo pogodbo za športno cono ob Soči. S to pogodbo je KS Solkan pridobila stavbno pravico do leta 2042 za kompleks igrišč, lokala in pripadajočo infrastrukturo. Mislim, da je to velika pridobitev za KS, ki lahko sedaj dolgoročno načrtuje ureditev tega predela. Ocenjujem, da je bilo delo KS Solkan v letu 2012 zelo uspešno, za kar gre zasluga vsem članom Sveta KS, komisijam in vsem društvom v Solkanu.

INVESTICIJE IN INVESTICIJSKO VZDRŽEVANJE

Tudi v letu 2012 smo največ napora vložili v dokončanje nadstreška z elektrifikacijo pokritega kotalkališča v Solkanu. Projekt je bil v celoti zaključen in v pomeni veliko pridobitev za Solkan, saj omogoča izvedbo večjih prireditev tudi v slučaju slabega vremena.

PRIREDITVE IN PRAZNOVANJA

Vsako leto v Solkanu sprejemamo plan prireditev za celotno leto. V letu 2012 smo izpeljali celoten plan prireditev. Največ napora je bilo vloženo v organizacijo krajevnega praznika, ki je bil odlično zasnovan, žal pa je dež preprečil celotno izvedbo. Kot organizatorji ali soorganizatorji smo izvedli prireditve ob obletnici prve omembe kraja Solkan, mednarodni pohod treh mostov, koncert na Sveti Gori, božični koncert v solkanski cerkvi in razstavo jaslic na Sveti Gori, s solkanskimi društvi pa smo sodelovali še pri organizaciji številnih drugih kulturnih prireditev.

PROMET

Prometna ureditev je najvažnejša skrb Sveta KS in njegove komisije. Čeprav je bilo v preteklih letih narejenega precej, ostaja še marsikaj nedokončanega in stalno se zavzemamo za sprotno urejanje tekoče problematike. Skupaj s Policijsko upravo in ustreznimi službami smo naredili popis vseh pomanjkljivosti, z odpravo katerih bi prispevali k varnejšemu prometu v Solkanu. Postavljenih je bilo se je nekaj varnostnih ogledal, popravljeni nekateri cestni odseki. Čaka nas pa še veliko dela, saj smo prav na tem področju v celoti odvisni od sredstev, ki nam jih zagotavlja MONG. Upam, da bomo v letu 2013 uspešnejši.

ŠPORT

V Solkanu deluje Kajak klub SE, Kotalkarski klub Perla in Mažoretno društvo. Kajakaši so klub svetovnega ranga, zato so organizirani posebej, kljub temu pa uspešno sodelujemo z njimi in jim pomagamo pri organizaciji vseh prireditev.

Kotalkarski klub Perla je najbolj aktiven. S pokritjem kotalkališča so pridobili odlične pogoje za delo. Tudi z njimi KS Solkan odlično sodeluje.

V zadnjem času se vse pogosteje pojavljajo mažoretke, ki se pogosto udeležujejo prireditev v Solkanu. Tudi z njimi zelo dobro sodelujemo.

SOLKANSKA MLADINA

V okviru KS Solkan je imenovana Komisija za mlade. V letu 2012 so se na novo organizirali. Žal pa jim mi starejši še nismo nudili ustrezne pomoči. To je ena glavnih nalog našega Sveta v letu 2013. Res je, da smo jim pomagali pri postavitvi lepih ekoloških tabel v kajak centru, vendar je to premalo.

SODELOVANJE Z ZAMEJCI

Kljub temu, da so v sosednji Italiji ukinili rajonske svete, KS še naprej sodeluje z zamejci preko društev z obeh strani meje.

ŠPORTNA CONA ŽOGICA

V letu 2012 smo v športni coni Žogica redno vzdrževali vsa igrišča. Eno tenis igrišče smo morali v celoti prekriti s peskom, ker ga je orkanska burja poškodovala. Prepleskali smo vse stebre električnih reflektorjev in zamenjali svetila.

ZAKLJUČEK

Svet KS Solkan je na svoji seji dne 25. 2. 2013 sprejel navedeno poročilo in ocenil, da je bilo poslovanje KS Solkan zelo uspešno. Nerealizirane naloge so sestavni del plana dela za leto 2013 in 2014.

Jožef Leban, Predsednik sveta KS

Na evropskem mladinskem prvenstvu se je zbralo veliko mladih tekmovalcev in njihovih spremljevalcev. V zakulisju se je govorilo, da nam je spolzela iz rok priložnost za večjo turistično promocijo širšega zaledja. Bo letos druga-e? (Foto: TG)

V prejšnjem letu je kotalkališče dobilo streho. In sedaj sploh ni več samo kotalkališče, saj redno gosti tudi druge prireditve. (Foto: Erika Grosar)

Prijazna obvestila ostajajo, al so nekateri nepismeni (Foto: TG)

Božični koncert v solkanski cerkvi. (Foto: Atelje Pav(i)-Zavavlav)

Program dela KS Solkan za leto 2013 in 2014

Kmalu naj bi ta nivojski prehod na Poti na Breg (-itile zapornice. (Foto: TG)

Svet KS Solkan je sprejel naslednji program dela za leti 2013 in 2014:

I. URBANIZEM, KOMUNALNE, GRADBENE ZADEVE IN EKOLOGIJA

PRIORITETE

1. Dokončna ureditev krožišča v Solkanu pri Hotelu Sabotin
2. Izdelava montažnega krožišča Lavričeva / Vojkova / navezava na obvoznico
3. Postavitev železniških zapornic na ulici Pot na breg ter ureditev povezovalne poti do Industrijske cone Solkan
4. Zahteve po čimprejšnji izgradnji navezave Lavričeve na obvoznico Solkan.
5. Odstranitev nadstrešnice na mejnem prehodu v Solkanu. Določiti vsebino objekta na bivšem mejnem prehodu v Solkanu in poljskem mejnem prehodu ter bivšem železniškem posrtajališču Solkan
6. Ureditev razgledne točke za Solkanski most. Ureditev razsvetljave Solkanskega mosta, uskladitev z novimi predpisi o razsvetljavi objektov.
7. Prometna ureditev Solkana se lahko nadaljuje.
8. Ureditev modrih con v Solkanu po predlogu, ki smo ga že poslali na MONG

9. Ureditev najbolj poškodovanih cest v Solkanu (fotografije in dopis sta že na občini).
10. Ob urejanju ulice Pot na Breg urediti kanal v Langobardski ulici.
11. Postavitev ogledala pri vходу iz dvorišča na C. IX. Korpusa pri trgovini Ford in ob izhodu iz ulice Pot na Drage

OBJEKTI KRAJEVNEGA IN ŠIRŠEGA POMENA

1. Širitev poslovne cone na prostor predviden za Soške vile. Sodelovanje pri pripravi programa cone in OPPN.
2. Ureditev parka za bencinskim servisom.
3. Urejanje športno rekreacijske cone ob Soči:
 - ureditev pešpoti ob Soči (Žogica – Kajak center) z ureditvijo prostora za prireditve pod Solkanskim mostom,
 - sodelovanje pri pripravah celovite oživitve cone (kajak proga, hostel, ...),
 - sodelovanje pri oblikovanju upravljavske strukture parka.
4. Obvoznica Solkan:
 - zahteva po merjenju hrupa v začetku 2013 (po 5 letih od prvega merjenja leta 2008),
 - odprava napak pri gradnji ob križišču pod Vetriščem,
 - plazenje ceste Pod vinogradi,
 - vodnjak v Zagradu.
5. Označevanje pešpoti in pomemb-

nejših objektov v Solkanu, za namene lažjega obiska turistov.

6. Aktivno vključevanje v urejanje območja Škabrijela ter povezave s Solkanom kot izhodiščem.
7. Urejanje in vzdrževanje pešpoti in spominskega parka Sabotin, vključevanje v turistično ponudbo Solkana.
8. Spremljanje dograjevanja muzejskega kompleksa Vila Bartolomei, usklajevanje programov s potrebami Solkana.
9. Strokovne službe MONG naj naredijo predlog oz. strokovne podlage za prekvalificiranje nekaterih ulic v enosmerne ulice v Solkanu (Šolska, pri Vili Bartolomej, B. Kalina, pot v Ščedne).
10. Izdelava ležečih policajev na C. 9 Korpusa. Dvig nivoja ceste na solkanskem placu.
11. Izdelava počivališča za avtodome na začetku Solkana (na lokaciji zbirnega centra za kosovne odpadke) in prestavitev zbirnega centra za odpadke na drugo lokacijo.

KOMUNALNE ZADEVE

1. Ureditev ekološkega otoka na Trgu Marka Antona Plenčiča .
2. Ureditev novega ekološkega otoka v parku ob bencinski črpalki za potrebe krajanov Ulice Klementa Juga, Ceste IX. korpusa in Ob parku.
3. Dokončanje ekološkega otoka v Ulici XXX. divizije.
4. Ureditev zelenic ter nove zasaditve okrasnega cvetja in dreves manjše rasti.
5. Izvedba nujne manjkajoče razsvetljave na posameznih ulicah in obnova celotne javne razsvetljave v Solkanu.
6. Ureditev otroških igrišč in držal ob stopnicah.

EKOLOGIJA

1. Livarna Gorica. Spremljanje stanja in kontrola podatkov.
2. SIA:
 - aktivno spremljanje postopkov za izdajo Okoljevarstvenega dovoljenja, aktivno sodelovanje pri pripravi OPPN SIA,
 - spremljanje izvajanja ekološke sanacije obeh kompleksov SIA v Solkanu.
3. Izboljšanje pogojev življenja v Solkanu.

Korito v Zagradu bi radi prenovili. (Foto: TG)

NA^RTI

1. Nadaljevanje z izdelavo OPPN Staro mestno jedro.
2. Urbanistični, arhitekturni in infrastrukturni načrt za celovito prenovu Ceste IX. korpusa in Soške ulice v Solkanu (po prehodnem obdobju nove ureditve). Uskladitev izvajanja z izvedbo sanacije vodovoda in drugih komunalnih naprav (kanalizacija, podzemni električni vodi, širokopasovno omrežje, zemeljski plin, preplastitev vozni površin) ob rekonstrukciji cest v Solkanu.
3. Načrtovanje pokritih prostorov na zahodnem robu kotalkališča ob Karavli.
4. Priprava projektov za razširitev klasičnega pokopališča.

II. UREDITEV POKOPALIŠ^A

1. Dokončanje drugega dela žarnega pokopališča (MONG).
2. Pokritje korit na strehi žarnega pokopališča s prodrom iz Soče.
3. Nadaljevanje obnove zidu na pokopališču (obnova mora biti taka, da bo zid enak staremu).
4. Ureditev stare mrliške vežice.
5. Ureditev prostora pod novo mrliško vežico v skladu z navodili arhitekta.
6. Priprava prostora za postavitve napisov z imeni pokojnikov, ki so bili pokopani na solkanskem pokopališču in nimajo svojega groba, ker so ga najemniki odstopili KS.
7. Tlakovanje površin pri spomenikih s pralnimi ploščami.
8. Pregled električne napeljave.

III. PROGRAM PRIREDITEV 2013

1. Krajevni praznik – kulturni in zabavni program september 2013
2. Razstava ob krajevem prazniku september 2013
3. Koncert na Sveti Gori september 2013
4. Božični koncert 26. 12. 2013
5. Sodelovanje KS pri prireditvah, ki jih organizirajo solkanska društva.

IV. SOCIALNE ZADEVE

1. V mesecu marcu, med dnevom žena in materinskim dnevom, bomo obiskali in obdarili vse oskrbovanke iz Solkana v domovih upokojencev, varovanke v materinskem domu ter vse krajanke, stare nad 90 let, ki živijo doma. Za cvetje bomo zaprosili vrtnarijo Majdin gaj, za vizitke OŠ Solkan.
2. Pred Velikonočnimi prazniki bomo obiskali in obdarili gojence VDC Nova Gorica, Enota Solkan in našega krajana Joška Bašina v VDC Stara Gora.

3. V mesecu oktobru bomo skupaj z Društvom upokojencev Solkan organizirali srečanje starejših krajanov. V tem letu bo nosilec organizacije KS Solkan. Stroški srečanja se delijo na vsakega organizatorja polovico.
4. Pred novim letom bomo obiskali in obdarili naše krajanke v domovih upokojencev, vse jubilate stare 80 in 90 let ter vse krajanke stare nad 90 let, ki živijo doma, gojence VDC Solkan in našega krajana v VDC Stara Gora, matere in otroke v materinskem domu ter zapornike. Še posebej bomo obdarili najstarejšo krajanke in krajana.

Za donatorstvo bomo zaprosili vse dosedanje donatorje, za vizitke pa OŠ Solkan. V kolikor ta sredstva ne bodo zadoščala za nabavo daril, bo KS Solkan pokrila razliko stroškov.

Predvidevamo, da bomo obdarili 230 do 250 oseb.

5. Odzivali se bomo na morebitne socialne probleme in reševali tekočo problematiko v okviru naše pristojnosti in posredovali primere pristojnim institucijam.
6. Sodelovali bomo s Centrom za socialno delo Nova Gorica.

V. SODELOVANJE Z ZAMEJCI

1. Pohod treh mostov.
2. Pohod luči miru v decembru.
3. Sodelovanje s prireditelji akcij v zamejstvu.
4. Priprava skupne razstave z zamejci.
5. Čistilna akcija.
6. Organizacija razstav, pohodov in sodelovanje pri drugih prireditvah v Solkanu.

VI. SOLKANSKI ^ASOPIS

Izdaja štirih številčk časopisa letno.

Nujno kli-e po popravilu! Podobnih slik se je nabralo za cel album. (Foto: David Podgornik)

Solkanci naj bi Škabrijel še bolj za-utili kot doma-i hrib. Iz Solkana gre na vrh ve- poti, ki pa niso vse primerno ozna-ene. Ponekod celo lastniki ali najemniki zemljiš- ovirajo prehod -ez »javno dobro«. (Foto: TG)

«al to niso budisti-ni molilni listi-i ampak razcefrane PVC vre-ke, spomin na visoke vode in opomin na nač nemaren odnos do okolja. Koliko -asa bodo -istilne akcije {e potrebne? (Foto: TG)

Krajše in daljše

Gostilna na Prevalu

Gostilna na Prevalu, ki je v začetku februarja dobila novega lastnika, je prvič odprla svoja vrata kmalu po prvi svetovni vojni, leta 1924, kot je povedala gospa Cvetka Milost, ki je pred 88 leti v tej hiši zagledala luč sveta. Oštarija stoji ob cesti tik pred vzponom na Sveto Goro, zato so se v njej pogosto zadrževali romarji, pa tudi trnovski furmani, ki so vozili svoje blago v Gorico. Gostilna je bila stalno odprta do leta 1942, ko so jo Italijani požgali in lastnike odgnali v nemško taborišče. Po vojni so Milostovi gostilno ponovno pozidali po popolnoma enakem vzorcu. Cvetkina mama Jožefa, po domače Pepca, je od Gostinske zbornice dobila dovoljenje za odprtje lokala in tako je leta 1953 gostilna ponovno oživela. Leta 1983 so hišo prodali; novi lastniki in poimenovanja so se potem večkrat menjala. Najprej so bili Laposi, do nedavnega je bila Skalnica. Prav na slovenski kulturni

praznik je njena vrata odprla skupinica mlajših zagnancev in ji nadela prepoznavno staro-novo ime GOSTILNA NA PREVALU. Posebna privlačnost gostilnice, ki ima dva manjša prostora, bo letni vrt s privlačnim pogledom na solkanski most in zelenomodro Sočo. Zanimivo je tudi to, da bo njihova ponudba temeljila predvsem na slovenskem blagu. Domače meso bodo po možnosti nabavljali v bližnji okolici, prav tako bo prevladovala zelenjava z domačih vrtov, vinska kapljica pa s sončnih briških gričev in iz Vipavske doline. Odločili so se, da bodo obiskovalcem ponudili tudi domače solkanske jedi, kot so jota iz repe, kaša, frotalja, omlete z domačo marmelado, jabolčni zavitek, šnite in še kaj; ob velikonočnem času pa vabijo celo na fulje, ki smo jih že davno pospravili z jedilnikov.

K. Vuga

Gostilna na Prevalu -aka na mimoido-e turiste in romarje. (Foto: Iztok Simon-i-)

Kje so naše ladje

Dr. Kaja Širok, nekdanja urednica solkanskega časopisa, zdaj pa direktorica Muzeja novejšje zgodovine v Ljubljani, je besedilo svoje doktorske disertacije objavila v knjigi Kalejdoskop goriške preteklosti: zgodbe o spominu in pozbabi (Ljubljana 2012). Knjigo je s pomočjo Borisa Ugrina predstavila domačinom v Goriški knjižnici v petek, 1. februarja 2013. Knjiga je izšla v Založbi ZRC SAZU. Avtorica je svojo pripoved namenila obravnavi dogodkov ne Goriškem med letoma 1943-1947, gradila pa jo je predvsem na pripovedi (spominu) ljudi, ki so čas doživeli in preživeli.

Dr. Franc Marušič, član uredništva solkanskega časopisa in docent novogoriške univerze, je sourednik zbornika prispevkov s simpozija o jezikoslovcu Stanku Škrabcu. Znanstveno srečanje se je odvijalo sredi aprila 2011 na Univerzi v Novi Gorici. Ta ustanova je knjigo, namenjeno v prvi vrsti jezikoslovcem in literarnim zgodovinarjem, tudi izdala.

41. literarnega natečaja tržaške revije Mladika se je udeležila tudi naša krajanica, članica uredništva solkanskega časopisa in predsednica novogoriškega literarnega kluba mag. Darinka Kozinc z novelo Biseri. Komisija, ki je natečaj vodila, je v svojem zaključnem poročilu o izidu (4. 2. 2013) priporočila, da se novela Kozincove objavi. Na natečaj je prispelo 53 prozinskih prispevkov in 62 ciklusov pesmi.

Jože Dolmark (1953) iz Mirna, dramaturg, filmski publicist in profesor umetnostne zgodovine na Visoki šoli Univerze v Novi Gorici, je v izbor svojih pogledov, predvsem na film, v knjigi Tkanje pogledov (Ljubljana 2012), vključil tudi prispevek o filmski dejavnosti na solkanski osnovni šoli v sedemdesetih letih preteklega stoletja, svojega prijatelja Silvana Furlana pa se spominja tudi v nekaterih drugih v knjigi objavljenih besedilih.

Zbral BM

Zbornik rezbarskega, intarzijskega in restavratorskega društva Solkan (RIRDS)

Naslovnica zbornika RIRDS

Kar nekaj krajanov nas je opozorilo na to, da v Solkanskem časopisu nismo še ničesar zapisali o privlačnem zborniku RIRDS-a. Prehojena pot društva je ujeta med platnicama kar zajetne publikacije in opremljene z bogatim slikovnim gradivom.

Zbornik je razdeljen na šest poglavij: 10 let društva, Misli in spomini, Čar lesa, Sledi časa-prehojena pot, Umetniško ustvarjanje in Iz življenja društva.

Ob 10 letnici delovanja društva je predsednik Joško Markič zapisal: »Z dejavnostjo društva in mizarskim muzejem bi lahko Solkan pridobil večjo prepoznavnost, pomembno tudi za širšo Goriško, mestna občina Nova Gorica s svojim starim delom-Solkonom in mizarskim muzejem pa okrepjeno tradicionalno zanimivost.«

Svoje spomine na nastanek društva je zapisal prvi predsednik RIRDS-a Borut Strosar, ki ni pozabil na omembo I. vseslovenske rezbarske razstave z mednarodno udeležbo v času praznovanja ob 1001 letnici omembe Solkana, ki je gostovala v nekdanjih prostorih Pohištva Solkan in je zbudila veliko pozornost javnosti.

»Krajevna skupnost Solkan zelo dobro sodeluje z RIRDS. Nudimo jim pomoč v raznih oblikah. V zahvalo so krajanom pripravili več čudovitih razstav.« je v zborniku zapisal predsednik sveta KS Solkan, g. Joško Leban.

V zborniku so omenjena zgledna sodelovanja s Turističnim društvom

Solkana, UNITRI in Frančiškanskim samostanom na Sveti gori ter pobratenci KS Štmaver, Pevma in Oslavje.

Spomine na prve korake društva omenjajo Darinka Kozinc, zadnja ravnateljica Srednje lesarske šole Nova Gorica, Franc Jerončič, Ivan Kuk, Miha Lipušček in Marijan Vodnik, arhitekt in izjemen rezbar, ki je zapisal: »Skušajmo z lastno vsebino obogatiti nadaljevanje življenja lesa, dela živega organizma drevesnih debel, ki so živele v našem okolju in zapisovala dogodke iz preteklih in naših življenj.«

V društvu niso pozabili tudi na že pokojna rezbarja Ivana Erzetiča, učitelja tehnike na OŠ Solkan in Stanka Hrovatina iz Vitovelj, ljudskega umetnika in podobarja.

Na razstavah RIRDS rad sodeluje in jih popestri z mizarskim orodjem iz svojih bogatih zbirk tudi Zdravko Gruden. Joško Markič je kot zaprisežen lesar zbral in uredil narečna poimenovanja mizarskih del, pripomočkov, orodij, materialov, strojev in izdelkov, kar je dodaten prispevek k ohranjanju starega in že skoraj pozabljenega besednjaka v Solkanu.

Marko Peršič, učitelj praktičnega pouka na Šolskem centru v Novi Gorici se je posvetil svojemu konjičku - intarziji. Iz različnih furnirjev, tankih listov lesa, ustvarja likovne podobe - slike v lesu. Predstavil je tako zgodovino te manj poznane tehnike kot tudi današnje ustvarjanje in seveda način izdelave oziroma tehnike intaržiranja.

Borut Strosar je opisal rezbarsko orodje in na vsem razumljiv način postopke rezbarjenja. Kako neposredno izdelujemo intarzijo sta praktično opisala Jože Kodelja in Rajko Gorjan.

Pirografija ali vžiganje v les je novejša tehnika, ki jo dobro obvlada nekdanji dijak SLŠ Nova Gorica, Denis Serjun, ki je tovrstno tehniko izbral za svoje umetniško ustvarjanje.

Lesu pa nekateri pridružujejo tudi kamen (Marjan Polanc). Les je mehak, kamen pa zahteva drugačno obdelavo, čeprav so prijemi včasih podobni kot pri rezbarjenju. Najlepše so lepo obdelane kombinacije, les-kamen. Nekateri pa navdih za svoje ustvarjanje poiščejo kar v naravi in iz danih naravnih oblik oblikujejo lastne figure (Franko Peršič).

Davorin Pogačnik, restavrator pohištva in lesenih izdelkov iz Goriškega muzeja vrača življenje starim predmetom in v zborniku opisuje postopke restavriranja.

Dr. Branko Marušič se je dotaknil rezbarstva z zgodovinskega stališča in zaključuje: »Rezbarstvo kot kreativna dejavnost ne more izumreti.«

Predsednik Joško Markič oriše zgodovino mizarstva v Solkanu, ki je kraju v prejšnjem in predprejšnjem stoletju dajalo svojstven obrtni pečat in kruh. Zagotovo pa ne moremo mimo enega zadnjih vrhunskih izdelkov, ki je nastal v sodelovanju tovarne pohištva Meblo, solkanskih mizarjev in slovenskih ter srbskih rezbarjev. Gre za opremo za kabinet nekdanjega predsednika Jugoslavije Josipa Broza Tita; naročilo le-tega je bilo zagotovo izraz velikega zaupanja v mojstrstvo vseh izdelovalcev in še zlasti solkanskih mizarjev.

Zbornik se zaključuje s prikazom dejavnosti in razstav po posameznih letih in bogatim slikovnim gradivom ter tako v kraju Solkan pušča sledi časa.

Vsebinsko zasnovano in oblikovanje je prepeval Rajko Gorjan.

Društva s svojim delovanjem bogatijo življenje kraja, RIRDS pa s svojo dejavnostjo ohranja delček bogatega izročila solkanskih mizarjev in mojstrsko znanje. Lepota izdelkov iz lesa privlači na društvene razstave številne obiskovalce, člani društva pa si med seboj delijo znanje in izkušnje, ki jih pridobivajo skozi dolge ure poskušanja in dela z lesom.

Priporočamo vam, da zbornik vzamete v roke, ga prelistate in uživate ob pogledu na ustvarjene podobe in izdelke iz lesa, obenem pa ga lahko tudi podarite znancem in prijateljem in mogoče med njimi navdušite koga, ki bo z veseljem v roke poprijel dleto. Zbornik lahko kupite na KS Solkan. Darinka Kozinc

Mladinska kreativna ekipa Wonderland iz Mostovne

Natanko pred letom smo že opisali delo kreativne ekipe Wonderland-a, ki v okviru programa Mostovne ustvarja edinstvene zabave z zanimivimi dekoracijami. Čeprav o njihovem delovanju ne poročamo iz številke v številko, oni ne počivajo. 31. oktobra so obeležili Halloween, Noč čarovnic, in obenem praznovali svoje prvo leto obstoja. Počastili so ga z do sedaj največjo zabavo v maskah. Velika dvorana solkansko-novogoriške Mostovne se je spremenila v pravljico o Janku in Metki. Strop plesišča je krasil strašni gozd, na odru pa je stala

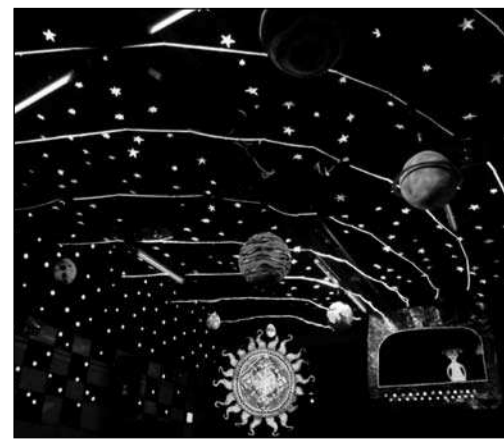
čarovniška hišica iz sladkarij. Za glasbeno podlago je poskrbela ljubljanska ekipa dj-ev Don't make new people.

Ideja za dekoracije 21. decembra je izšla iz težko pričakovanega konca sveta. Vprašali smo se "Are we alone?" (Ali smo sami?) Strop male dvorane so pokrile zvezdice in planeti našega osončja, z velikim Soncem na odru in vesoljskim plovilom z nezemljani. Iz njega so nas dj-i Forestdelic ekipe v psy-trance plesnih ritmih popeljali v UV vesolje. Letos se odvija 10. obletnica mladinskega zavoda Mostovna. V enajstih dneh od 13. do 23. marca se bodo zvrstile različne delavnice, razstave in koncerti. V okviru praznovanja je ekipa Wonderland pripravila dekoracije

za elektronsko obarvano zabavo v sodelovanju z Boiler in Intensity ekipami. Če ste zamudili sedaj, vljudno vabljeni prihodnjič!

Več o dogajanju na <http://www.mostovna.com/program>.

Krajše in daljše

Regut pod žarometi

Radič - se zna lepo nastaviti pred fotografskim objektivom. (Foto: Aleš Srnovrnik)

Posvet, razstava, koledar, kulinarčne delavnice, sejemske predstavitve, televizijska minutaža, reportaže in članki... O našem regutu se že dolgo ni toliko govorilo, kot letošnjo zimo. Potem, ko so se mnogi pridelovalci bali, da bo letina zaradi sušnega poletja in mokre jeseni bolj skromna, je zima nagradila tiste, ki so znali počakati. Če je bil decembrski radič še bolj skromen, potem za januarkega, februarkega in celo marčevskega velja, da je vabil kupce tako s svojo hrustljivostjo in okusom kot z nepogrešljivo obliko cveta vrtnice. In manj kot ga je bilo, večje je bilo povpraševanje.

Osrednji dogodek je bil nedvomno posvet z razstavo v solkanski karavli, ki je tokrat dobesedno pokala po šivih. Zgodbo o radiču, ki ga prvi slovenski pisni viri omenjajo v letu 1876, je pritegnila domačine kot širšo javnost, tudi iz Italije. Po predstavitvi projekta Goriški radič – Od vrtnine do umetnine, ki ga s pomočjo evropskih sredstev programa LEADER vodi goriška občina in konkretno Turistična zveza – TIC Nova Gorica, so besedo dobili pridelovalci, uporabniki, raziskovalci. Pridelovalec Joško Kancler je v kleni solkanščini povedal, koliko je dela z

regutom, gostilničar Saša Golob se je lahko pohvalil z velikim zanimanjem gostov za ponudbo jedi z radičem, publicist Boštjan Tadel je dejal, da uspeh radiča ne sme biti muha enodnevnica, ampak da se je potrebno stalno dokazovati, Toni Gomišček je strnil rezultate iskanj zapisov o radiču v goriškem tisku devetnajstega stoletja.

Na Goriškem so v času, ko zasledimo prve omembe radiča, uporabljali štiri jezike: nemščino, italijanščino, slovenščino in furlanščino. Prvi omembi siljenja radiča v nemščini v knjigi Carla von Cerniga o Goriško-gradiščanski deželi (1873) sledi dokaj dolg članek v listu Kmetovalec, v katerem avtor meša pojme regat in radič, vendar je jasno, da govori o cikoriji. Najbolj važno pa je, da zelo jasno opiše proces siljenja oziroma bledenja, ki se, kot je razvidno, ni kasneje bistveno spreminjal. Furlanski Contadinel, nekakšen letni almanah za mlade kmetovalce, navaja pod jesenskimi opravili pokrivanja radiča na njivi z zemljo ali listjem; tak radič je veljal za dobro zgodnjo pomladansko zelenjavo. Italijanski Atti e memorie, glasilo cesarsko-kraljeve kmetijske družbe, radiču takrat ne namenja nobene po-

zornosti, zato pa se ponovno pojavijo daljši zapisi v (ljubljskih) Kmečkih in rokodelskih novicah (1985), in sicer nekoliko krajši, v Gospodarskem listu (1906). Tu beremo:

»Rus radič daje nekaterim posestnikom okoli Gorice po zimi mnogo denarja. Naši kmetje po deželi bi ga morali zato povsod sejati. Tudi če ga sami ne morejo prodati, vendar dobijo po zimi izvrstno solato. Radič posejati spomladi med oves, kateri se meseca junija pokosi. Poleti daje radič praščem obilo krme, ker se lahko dva do trikrat požanje. Meseca decembra ali januarja se radič izkopa iz zemlje, poveže v male snopiče ter zagrebe v zemljo ali pesek v kakem hlevu ali kakem drugem prostoru. Pod zemljo in pesek dati je mnogo gnoja, ki bo dajal radiču za raščo potrebno gorkoto. Radič se mora pokriti, da ne prihaja do njega svetloba. V temi zrastle radič je lepo rudeč in mnogo bolj okusen, nego radič, ki je rasel na svetlem. Taki radič se lahko dvakrat do trikrat žanje. Prvi pridelek pa je seveda boljši od dveh naslednjih.«

Solkanci tega sicer ne slišimo radi, toda v starih zapisih naš kraj ne velja za središče pridelave radiča na Goriškem. Tudi ni nikjer omenjen kak izjemen solkanski regut. Res pa je, da sta seme »solkanski radič« izdvojila Marija in Jože Osvald in ga v devetdesetih letih zaščitila. Ta oznaka naj bi veljala le za tak tip radiča, kot mu čez mejo pravijo »la rosa di Gorizia«. Oblike našega radiča so zaradi lastne vzgoje semena vse prej kot poenotene, kar nekateri razumejo kot hibo, drugi pa kot prednost.

Poseben čar letošnje razstave radiča je bila pokušina hišnih receptov z radičem, ki so jih pripravile »radičeve žene«. Namazi, žepki, sladice, marmelade in druge dobrote so navdušile zbrane, kakor tudi vina, s katerimi so prav tako sodelovale kmetije, na katerih imajo poleg radiča tudi trte. Splošna želja je, da bi se morala prireditelje nadaljevati tudi v naslednjem letu, ko se sicer izteče program LEADER.

Zahvaljujoč odzivnosti prirediteljev in medijskih predstavitev so zanimanje za radič začeli v večji meri kazati tudi slovenski gostilničarji. Z izjemo krajevnih, ki imajo svoje kanale oskrbe, se tisti iz notranosti zanimajo za kakega zaupanja vrednega posrednika in vse kaže, da smo nekoga že uspeli pritegniti k sodelovanju. Seveda se bo potrebno nekoliko bolje povezati ali celo organizirati tudi doma, kar upam, da ne bo prevelika težava. Pobudniki in izvajalci projekta smo vsekakor veseli, da se je letos številnim pridelovalcem povečal delež radiča, ki so ga prodali na domačem dvorišču. Nikomur ne moremo braniti stikov z italijanskimi prekupčevalci, toda letošnja izkušnja je pokazala, da so bili domači odjemalci dokaj zanesljivi naročniki in boljši plačniki.

Dolgoročni cilj projekta Goriški radič – od vrtnine do umetnine je, da bi naš radič postal dodatna vrednost v slovenski kulinariki. Da bi mu vrnili mesto, ki ga je očitno že imel pred prvo svetovno vojno, ko so šle glavne trgovske poti v smeri Ljubljane in naprej. Tudi zato so bili na kulinarčne delavnice vabljeni kuharji iz cele Slovenije, za katere smo pripravili tudi koledar z izbranimi slikami našega radiča; avtor Aleš Srnovrnik. V naslednjem letu naj bi, če bo šlo vse po načrtih, v kar nekaj slovenskih restavracijah pripravili tedne radiča. Toda o tem več takrat, ko bomo dočakali novo letino te najslajše zimske vrtnine.

Toni Gomišček

Med poku(ino doma-ih radi-evih receptov in vin solkanskih kmetov. (Foto: Aleš Srnovrnik)

S posveta: Joško Leban, predsednik KS Solkan, Artomir [pacapan, direktor RRA, Matej Ar-on, upan MONG (skrit), Dejana Bača, TZ Tic Nova Gorica, Joško Kancler, pridelovalec, Saša Golob, gostilničar, Toni Gomišček in Boštjan Tadel, publicista. (Foto: Aleš Srnovrnik)

Lej ga, kako je lep. (Foto: Aleš Srnovrnik)

S predstavitve radiča na prednovoletnem sejmu v goriškem Račtelu. (Foto: Marjetka Plesničar)

Glava (tirinajst dnevnika Kmetovalec, v katerem je anonimni avtor objavil prvi daljši zapis o bledenju radiča na Goriškem. Predvidevamo, da je avtor Rihard Dolenc, ki je devet let kasneje objavil (e daljšo) reportažo o radiču v Kmečkih in rokodelskih novicah. Shranjeno v goriški Biblioteka statale Isontina.

Krajše in daljše

Poklon Francetu Bevku ob kulturnem prazniku

Doprsni nagrobni spomenik Francetu Bevku na solkanskem pokopališču. (Foto: DK)

Člani Goriškega literarnega kluba GOvoRICA so se ob slovenskem kulturnem prazniku, 8. februarja, poklonili spominu primorskega pisatelja Franceta Bevka ob njegovem grobu na solkanskem pokopališču. Dogodek prehaja v tradicionalno navado Kluba, saj so se ob njegovem grobu zbrali že tretje leto in nanj položili venec.

Nagovor je imela predsednica Kluba, mag. Darinka Kozinc, v kulturnem programu so sodelovali: pesnica Vida Mokrin Pauer, ki je prebrala nekaj svojih pesmi in ob tem dodala, da Bevk sodi med njene cenjene pisatelje, njegovo Pestrno pa naravnost obožuje, saj ji je kot majhni deklici v urah boleznij lajšala bolečine in osamljenost.

Mag. Marija Mercina je prebrala odlomek iz Črnih Bratov in izpostavila usodo 13-letnega Marka Brezavščka, ki je umrl za posledicami mučenja, ki jih je nad člani bratovščine izvajala takratna italijanska oblast. Svoje pesmi je prebral tudi Andrej Golob, Milan Petek pa se je spomnil srečanja z Bevkom na osnovni šoli ob podeljevanju bralne značke.

Goriški literarni klub je zvečer istega dne na Mirenskem gradu pripravil spominsko slovesnost in literarni večer ob 100-letnici rojstva Stanka Vuka, v mesecu aprilu pa se bo ob spomeniku v Grgarju spomnil 100 letnice rojstva Mateja Bora in 20 letnice njegove smrti. DK

Minuta molka, nato poklon v vezani besede. (Foto: DK)

Kanjon Pahare

Spomladansko deževje je napolnilo Paharo, kot še dolgo ne. Če bi bila vedno tako vodnata, bi zagotovo kdo predlagal malo elektrarno. (Foto: TG)

Pirhi iz soškega kamna

Na lanski razstavi pirhov na Sveti Gori so mi posebno pozornost vzbudili izdelki iz soškega kamna. Tudi zato, ker leži moj rojstni kraj Solkan nad bistro Sočo, ki mi je nekdaj v poletni vročini večkrat hladila telo in s prelepo zelenomodro barvo objemala dušo. Še zdaj se pogosto sprehajam ob njenih bregovih, prisluškujem žuborenju deročče reke in se zazrem v zeleno okolico; opazujem drobne, raznobarvne kamenčke, kolikor jih je še ostalo od nekdanjih obsežnih prodnatih plaž, na katerih smo kot otroci lovili sončne žarke.

Ko sem se na razstavi zazrla v številne pirhe in druge lično izbrušene izdelke, ki jih je iz soškega kamna izdelal g. Iztok Konjedic iz Kanala, skoraj nisem mogla verjeti, kakšno čudo barvitosti skriva ta skrivnostna reka. Drznila sem se oblikovalca poklicati in ga zaprositi za razgovor. Ženo sta me prijazno sprejela na svoji samotni domačiji, ki leži tik nad Sočo. V sproščenem pogovoru sem izvedela, da ima kamen pravo barvo samo, kadar je moker. Ko se osuši, postane sivkast, zato se Iztok sprehaja ob Soči, kadar je dež, da izbere kamen prave barve. Ko je ugodno vreme, pa sedi ob bregu reke in kamnu daje svojo podobo. Kamen najprej obdelava z brusilko, nato ga polira s suhim smirkovim papirjem, potem pa še s finim vodobrusnim papirjem, da končni izdelek dobi sijaj in naravno barvo mokrega kamna.

Kamnu ni mogoče ničesar dodati, ampak se ga lahko samo brusi in obdeluje, torej se masa odzema. Pomemben je izbor kamna: biti mora dovolj kompakten, da se pri brušenju ne krusi; izbrati mora pravo barvo in že v njegovi obliki videti, kaj bo nastalo. Najprej je pred mano razgrnil kup drobnih, raznobarvnih kamenčkov v obliki obeskov. Potem se je miza napolnila z večjimi obdelanimi kamni in najrazličnejših odtenkih, od rožnatih, rjavkastih, zelenkastih, sivkastih, črnobelih, bakrenastih, v barvah starega zlata, z ostanki fosilov, železovo rudo, z različno speljanimi žilami...neizmerne barvno bogastvo za oči in dušo.

Na Sveti Gori je razstavil celo vrsto svojih umetnin. Bile so skledice s pisa-

Barvitost soškega kamna (Foto: K. Vuga)

nimi pirhi, kot jih je videti v naravi, črn podstavek v obliki usločene gobe s črno-belimi pirhom v sredi, rožnat pepelnik z ustrezno barvo pirha...

Oblikovalec je povedal, da porabi samo za oblikovanje enega pirha od tri do pet ur, torej si lahko predstavljamo, koliko časa in potrpljenja je vložena v množico drobnih umetnin, ki smo jih občudovali na razstavi. Koliko ur se je pod dežnikom potikal ob Soči, koliko ur je s spretnimi prsti brusil in gulil kamen, da je dobil končno podobo.

Navsezadnje je stvarnik podaril človeku lepoto tudi ob dežju, saj se namesto pred televizorjem ali naveličano iztegnjeni na kavču lahko sprehodimo med soškimi kamni in se naužijemo neizmerne lepote narave.

Pričakovati je, da bomo njegove mojstrovine lahko občudovali tudi na letošnji razstavi pirhov na Sveti Gori. Katarina Vuga

RAZSTAVA PIRHOV SVETA GORA

Frančiškanski samostan
Sveta Gora

vabi na ogled 8. razstave
velikonočnih pirhov

od 31. marca do 14. aprila

v Frančiškovo dvorano
na Sveti Gori.

Odprtje s kulturnim
programom bo v ponedeljek,
1. aprila 2013, ob 15. uri.

Okruški šolskih preteklosti

O, Solkan

O, Solkan, dragi moj domači kraj,
tam dom stoji, kjer celim svoje rane,
da b' vsega sveta tega zle ukane
ne odvrnile me od tebe kdaj.

Svoj mir izgubil bi za vekomaj,
viharjev mi življenja dušo vname,
pohlepa grenki strup b' se zlival name,
v tvoj spokoj bi hotel spet nazaj.

Za drugo pridno bi dobil nevesto,
otroci ne bi padli mi v skušnjavo,
doma bi vse imelo svoje mesto.

Na vrtu hiš'ce gojil bi zelenjavo,
odrešen stisk storil bi lepo gesto:
z življenjem svojim bi dosegel spravo.

Šolski center Nova Gorica, do novega leta Tehniški šolski center, je konec januarja v novogoriški Krajevni skupnosti odprl razstavo Okruški šolskih preteklosti. V drobcih so obi-

21. avgusta 1948 je v Solkanu za-ela delovati Industrijska šola za pohištveno stroko, kjer so se izobraževali kadri za kasnejšo tovarno pohištva Meblo. Pouk se je za-el v lesenem provizoriju, ki so ga Solkanci poimenovali barake. Danes je na tej lokaciji "Novo Panjakovo". (Iz arhiva Goriškega muzeja)

skovalci lahko sledili poteku različnih usmeritev, ki so bile doslej v okviru TŠC-ja. Pod novo šolsko streho sodi tudi Lesarska šola, ki je leta 1948 pognala svoje korenine v Solkanu.

Ob odprtju razstave je Solkanec Jakob Poberaj, zdaj dijak tretjega letnika računalniške smeri, prebral svoj sonet, ki ga je priredil po Prešernovi Vrbi. KV

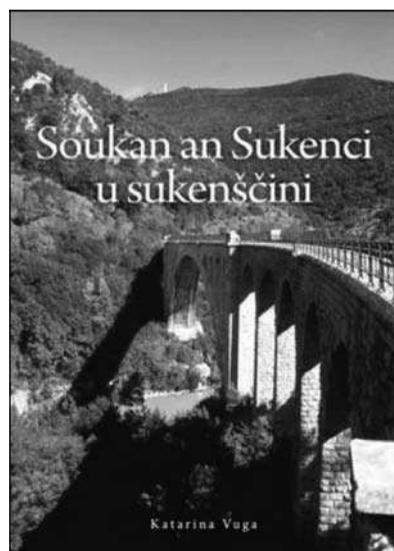
Odmevi: Kovačev študent na solkanskem odru

V članku iz decembrske številke 1001 – solkanskega časopisa avtorice Katarine Vuga je, predvsem v zadnjem odstavku, kar nekaj napačnih podatkov, zato v imenu KD MoPZ Kromberški Vodopivci posredujem spodnjo obrazložitev.

Ideja za obeležje tako Vodopivčevega leta ob 60-letnici njegove smrti kot za postavitev priljubljene spevoigre Kovačev študent je prišla in bila uredniška s strani KD MoPZ Kromberški Vodopivci. Vsi sodelujoči akterji, od režiserja Radoša Bolčina, spremljevalca na klavirju Mihe Štoklja, do dirigenta Vladimirja Čadeža, in vseh sodelujočih pevcev in plesalcev na predstavi, so rezultat povabila omenjenega KD skupaj s podporniki projekta JSKD in SKD Nova Gorica, MONG in KTD Lokovec, zaradi česar so jim neizmerno hvaležni. Premieri v amfiteatru gradu Kromberk je zaradi velikega zanimanja doživela ponovitev že prve dni oktobra, sledila pa je še predstavitev v novogoriškem SNG v decembru. Temeljno delo pri postavitvi Kovačevega študenta je opravil režiser in dramski igralec Radoš Bolčina. Predstava je bila z dodatnimi vložki kovaške scene, ob petju Domačih pevcev iz Lokovca in plesu folklorne skupine Gartrož, še obogatena, prav tako z dodatnimi Vodopivčevimi pesmimi v izvedbi združenega zbora MoPZ Kromberški Vodopivci in MoPZ Lipa Ravnica. Svoj enkratni prispevek so dodali pevci solisti, večinoma učenci Vladimirja Čadeža v GŠ Nova Gorica. Organizatorji prireditve računajo na ponovitve v toplejših mesecih letošnjega leta, tako na gradu Kromberk kot tudi na gostovanjih v drugih krajih, saj je zanimanje za ogled te enkratne postavitve še vedno zelo veliko.

V članku je sicer še več vsebinskih napak, med drugim libretist, duhovnik Ivan Kovačič ni bil doma iz Kanala, Kovač Vlecimeh se je po sina v mesto odpravil sam, brez žene Mete, preveriti bi bilo tudi nosilce posameznih vlog iz prve solkanske postavitve Kovačevega študenta, o čemer ste v vašem časopisu že pisali. Napaka je tudi v letnici smrti Vinka Vodopivca (1962) v podnapisu pod sliko.

Urška Testen, odg.urednica
Kromberškega časopisa Stran

Knjiga Soukan an Sukenci u sukenščini

Knjiga je primerna za darilo za različne priložnosti in tudi za Solkance po svetu.

Pojasnilo avtorice Katarine Vuga

V 75. št. 1001 solkanskega časopisa je v članku Kovačev študent nekaj netočnosti. Sklepni del sestavka bi se moral glasiti:

Ob letošnji 60-letnici smrti Vinka Vodopivca so na pobudo Kulturnega društva Kromberški Vodopivci spevoigro Kovačev študent uprizorili v veličastnem okolju kromberškega gradu. Obiskovalci so amfiteater dvakrat zasedli do zadnjega kotička. Dva pevska zbora, folklorna skupina in pevci so pod taktirko Vladimirja Čadeža svojo zagnanost prenesli na gledalce.

In še o Vodopivcu in Solkancih

Nastanek Vodopivčevih Žab si prilajajo tako Solkanci kot Kromberčani. Po pripovedi Solkancev naj bi g. Vinka prevzelo regljanje v Žabjem kraju, po pripovedi Kromberčanov naj bi ga žabe navdihnile na Paludah. G. Vinko je zaznaval, da med Sukenci an Klomperčani ni kakšnega zgledega bratskega sožitja (čeprav so do leta 1935 imeli skupno faro), in da se ne bi zameril ne Žabarjem ne Paludarjem, je Žabe leta 1916 na Stritarjevo besedilo v eni noči uglasbil v begunstvu v Cerknici; žabjega rega verjetno tudi tam ni manjkalo. Gre torej verjeti pripovedi Jerneja Vodopivca, župnikovega nečaka.¹

Vsa čast Kromberškemu Vodopivcem, da to udarno pesem v svojem bogatem repertoarju že deset let prenašajo v bližnjo in daljno okolico, kot jo po svetu prepeva tudi Slovenski oktet.

Kot je videti, sta tako Solkanski časopis kot kromberška STRAN odmevna pri obeh sosedih. To zanesljivo najbolj razveseljuje samega g. Vinka Vodopivca.

Solkanka in tudi Kromberčanka.

¹ Na počitnicah pri stricu Vinku, STRAN št. 11, stran 8

Zahvale

Darovalci za -asopis

V zadnjih treh mesecih (od začetka decembra) so darovalci nakazali za časopis 120 eur.

Darovali so:

Bensa Kim, Boltar Silvana, Furlan Anamarija, Mininčič Vidojka, Pahor Radivoj, Troha Justina, Ukmar Bucik Ingrid.

Novoletne obdaritve starejših krajanov in skupin ljudi, ki potrebujejo našo pozornost, so omogočili:

Cvetličarna Anita Flajs s.p. Solkan
GEO BIRO d.o.o. Nova Gorica
MEDI-GO trgovina Nova Gorica
NATURAL JUST d.o.o. Nova Gorica
VALMAR d.o.o. Nova Gorica

Učenci Osnovne šole Solkan so starejšim krajanom izdelali vizitke.

Za materialni prispevek ob zaključku leta v KS Solkan se zahvaljujemo

Gostilni MIKI in Ošteriji ŽOGICA iz Solkana

Najlepša hvala vsem!

Krajše in daljše

sprint → SOLKAN 2013

Wildwater Canoeing sprint world championship

14. 6. – 16. 6. 2013

Solkan bo vnovič gostil kajakaško tekmovanje najvišjega nivoja. Po organizaciji svetovnih in evropskih mladinskih prvenstev, se bodo v Solkanu med 14. in 16. junijem 2013 za naslove svetovnih prvakov borili tekmovalci v spustu sprintu na divjih vodah. Med glavne favorite za osvojitev najvišjih mest bodo sodili tudi slovenski reprezentanti, med njimi prvo ime spusta na divjih vodah – Solkanec Nejc Žnidarčič. Slednji bo pred domačimi navijači branil dve zlati kolajni, ki si ju je priveslal na lanskoletnem svetovnem prvenstvu v Francoskem La Plagnu. Tam je bil najboljši tako v posamični sprinterski konkurenci, kot tudi na sprinterski ekipni tekmi, kjer sta mu družbo na odru za zmagovalce delala še Tim Kolar in Maks Frančeškin.

Sicer pa se tudi to poletje v Kajakškem centru Solkan pripravlja več zanimivih tekmovanj in prireditev, katerih bo vrhunec prav svetovno prvenstvo. Tekmovanja se začnejo sredi aprila (13. in 14. 4.) z ICF ranking tekmovanjem, na katerem se pričakuje skoraj vso trenutno slalomsko elito sveta. Spust reprezentanca se bo dokončno oblikovala konec aprila na članskem državnem prvenstvu, ki bo nekakšna generalka za junijsko prvenstvo. V maju bo na Solkanskem poligonu potekalo mladinsko državno prvenstvo, takoj za tem pa je na vrsti že svetovno prvenstvo. Le dva tedna po svetovnem bo že na vrsti novo tekmovanje v slalomu, na katerem organizator pričakuje do 300 mladih tekmovalcev. Prišli bodo iz vse Evrope in tudi dlje.

Pred začetkom tekmovanj se v centru odpravlja še nekatere pomankljivosti. Klub urejuje dostope in izstope za tekmovalce in štartni pomol, občina pa dostop do centra in železniške zapornice, na katere se čaka že nekaj let.

Organizator poudarja, da bodo kljub omejenemu budžetu poleg tekmovalnega dela dodali čim več spremljevalnih dogodkov, ki bodo zadovoljili tudi tiste, katerim šport ni najbolj blizu. Odmevnejša otvoritev je predvidena na Solkanskem trgu, v centru pa se bodo v času tekmovanj odvijale tudi druge aktivnosti. Omeniti je vredno tudi, da bosta Bovec

in Kobarid v začetku maja gostila Evropsko prvenstvo v isti disciplini. Ideja Kajakške zveze Slovenije in Kajak kluba Soške elektrarne je bila, da z dvema večjima tekmovanjima na tem prostoru v krajšem časovnem obdobju zadržali sodelujoče ekipe in obiskovalce večje število dni in s tem pripomogli večji obiskanosti in poljnemu turističnih kapacitet regije.

Program tekmovanja

Četrtek, 13. junij 2013

20:00 Otvoritev prvenstva

Petek, 14. junij 2013

13:00 Kvalifikacije 1 tek C1M, K1W

16:00 Kvalifikacije 2 tek C1M, K1W

21:00 Finale

21:50 Podelitev priznanj

Sobota, 15. junij 2013

10:00 Kvalifikacije Sprint 1 tek K1M, C1W, C2M

13:00 Kvalifikacije Sprint 2 tek K1M, C1W, C2M

16:30 Finale

17:50 Podelitev priznanj

Nedelja, 16. junij 2013

12:00 Moštva Sprint 1 vožnja

14:00 Moštva Sprint 2 vožnja

17:00 Podelitev odličij posamično in ekipno

18:00 Zaključek prvenstva

Kljub temu, da bodo vse finalne vožnje predvajane v živo na nacionalni televiziji, organizator vabi vse, naj si dogodek ogledajo v živo in podprejo slovenske reprezentante.

PROGRAM VEČJIH PRIREDITEV IN TEKMOVANJ KAJAKAŠKEGA CENTRA SOLKAN V LETU 2013

13. in 14. april: ICF ranking Solkan 2013 – mednarodno tekmovanje v kajaku slalomu

27. 4. Člansko državno prvenstvo v spustu

18. 5. Mladinsko državno prvenstvo in mednarodno tekmovanje v slalomu

13. – 16. 6. Svetovno prvenstvo v kajaku –spust

29. -30. 6. Olympic hopes – mednarodno mladinsko tekmovanje v slalomu

VEČJE SPREMLJEVALNE PRIREDITVE

21.6. Dan odprtih vrat Kajak kluba Soške elektrarne

22.6. Mednarodni spinning maraton

29. -30. 8. Goriški festival športov v naravi

1. 9. Soška regata

Z lanskega evropskega mladinskega prvenstva. Pregledovanje kajakov in kanujev za spust. (Foto: TG)

Kratke in daljše

Pust 2013

Pust je bil v Solkanu včasih velik praznik. Najbolj resno so ga jemali gasilci, ki so bili duša pustne povorke. Spominjam se, da je Pust običajno žalostni konec storil na Placu, kjer so ga sežgali. Takega pustovanja, ki so mu sledili vsi krajan, že dolgo ni več. Gasilci pa si še vedno dajo mnogo opravka s Pustom, čeprav so se v zadnjem času usmerili predvsem v izdelavo pustnega voza. Lani je po vasi sopihala njihova Merkel-Sarkozyjeva lokomotiva, letos so hudomušno napovedali konec Janševe vlade. In prehiteli državni zbor po levi in po desnim. Ujeli smo jih med mimohodom alegoričnih pustnih voz v bližnjih Sovodnjah, kjer sta se, vsak vrh svojega voza, »srečala JJ in MM«. TG

Po sre-anju junija lani v Rimu in ob-asnih snidenjih v Bruslju sta se premierja MM in JJ, usojena na pred-asno odhajanje, sre-ala na pustni povorki v Sovodnjah. "Super Mario" Monti je za dirkalnik zapregel -rvive gobe, zaradi katerih vozilo ni šlo nikamor, JJ pa je z obetajo-o startno številko 10+100 -akal vrh zasnežene gore, da se požene v dolino. Le da ga v izteku niso -akale navdušene množice, ampak so mu pustarji napovedali že - pepelnico! (Foto: TG)

"It's raining time"

Da bi pregnali zimo, je letošnji pust 9. februarja dobil ime "It's raining time" (Čas dežja). Pustne maske so plesale pod nebom dežnikov, med katerimi so deževale številke, ki so ušle iz ogromne počene ure na odru. Posebno vzdušje

so ustvarili laserji, za glasbeno sceno pa so poskrbeli člani ljubljanske ekipe Safari in gost domače ekipe Bojler. Več slik iz dogodkov si lahko ogledate na njihovem facebook profilu pod imenom Wonderland crew.

3 x banzai in mogoče bo nastal bonsai

V ošteriji Žogica pod Solkanskim mostom se že dva meseca srečujejo ljubitelji bonsajev, člani podružnice bonsajske šole Tora. Šola Tora (www.bonsaji.si) sta pred leti ustanovila inštruktorja Rajko Podgornik-Reš in Tomaž Kovšca z enim samim ciljem: razvijati in širiti znanje o bonsaju - umetnosti gojenja dreves v posodah. Šola ima sedeža v Mošnjah in Mednem pri Ljubljani, s podružnicami pa Podgornik-Reš in Kovšca želita

to znanje ljudem še bolj približati. Študentje se v Žogici srečujejo na vsaj dveh delavnicah mesečno in pod vodstvom inštruktorja izpopolnjujejo in nadgrajujejo svoje znanje. Šola je zaprtega tipa; se pa lahko skupini pridružite po opravljenem začetnem tečaju in ko že imate primerno drevo ter orodje in žico. Skupina, ki se srečuje v Žogici, združuje predvsem ljubitelje bonsajev s severno-primorske regije.

Sandi Šuligoj skrbno ustvarja svoj prvi bonsai. (Foto: Ethel Golob)

Literarni večer ...

Literarno pesniški večer pesnice Karmen Vidmar in pisateljice Alije Furlan. (Foto: Tadej Šuligoj)

Prostor več kot primeren za literarni večer. Dovolj intimen, ravno pravšnje število prisotnih, prasketanje ognja v kaminu, v podlagi pa glasba klavirja in harmonike. Vse to se je dogajalo sredi januarja v Arena baru v Solkanu, ko sta Karmen Vidmar in Alja Furlan predstavili svoji novi knjigi.

Vidmarjeva, ki je doma iz Bukovice in živi v Novi Gorici, o sebi pravi, da je zelo sanjava, v resnici pa zelo realna. Poskuša živeti trenutke, ki so ji dani. Skozi labirint želja, razodetij in doživljanja ženskosti se prebija v iskanju poti in spoznanj človekove majhnosti.

V zbirki pesmi Pogled tišine je mojstrsko ujela življenjske trenutke in jih izlila v izpoved, ki jo lahko

začutimo kot svojo. Navdih za poezijo črpa iz globin notranjega in zunanjega sveta, kar je več kot izpoved neizgovorjenih besed, izraženih misli, zaradi katerih je vredno živeti trenutke, ki jih prinaša življenje skozi neskončno potovanje.

Alja Furlan, pisateljica, pravljíčarka, pesnica, slikarka se je ta večer predstavila z novo knjigo Vonj po kandirani duši, v kateri je opisala tri resnične kraje: Toskano, Sveto Lucijo in Rumeni svet.

Toskano je doživela na zelo poseben način kot pravljíčarico pokrajino s čudovitimi prijatelji za svoj 40. rojstni dan. Sveta Lucija je zanjo mesto, na katerem je srečala svojo večnost in čas, ki jo je obdaroval z zelo posebnimi občutki.

Rumeni svet pa se poraja v naši duši takrat, ko smo srečni, zaljubljeni, izpolnjeni, ko je sonce bolj zlato kot kdajkoli prej in mi žarimo z njim. Skozi vse te tri kraje se pretaka zgodba o dekletu in fantu, ki odkrivata duhovni in telesni odnos ter ugibata, kateri se pravzaprav skrivnostno razpleta med njima.

Prisotni smo bili navdušeni nad čarobnostjo večera. Zunaj oster mrz, ob kaminu pa prijetno toplo. Ob soju sveč na mizah smo v zrcalu umetnosti pisane besede spoznavali novi mojstrovini.

Škoda, da Arena bara večkrat ne izkoristimo za razne predstavitve. Literarni večeri so temu prostoru pisani na kožo in to si velja zapomniti.

Vesna Bašin

... in koncert v Arena baru

Dne 2. marca je v Piano Baru Arena imela koncert ena najboljših primorskih pevk Polona Furlan, ki je ob spremljavi klavirja vrhunsko izvedla skladbe različnih avtorjev popa in jazza. Posebej -ustveno je odpela skladbe pred kratkim preminulega Danila Kocijan-i-a, napisane prav zanjo. Skratka, prava poslastica za ljubitelje dobre glasbe. (Foto: Tadej Šuligoj)

Predlog programa dela društva upokojencev Solkan

Izleti so vedno dobro obiskani (Foto: BM)

Predlog plana aktivnosti po mesecih v letu 2013

Januar:	Vpis za letovanje v Starigradu v avgustu in za potovanje Balkanska tura. Sestanek s poverjenicami. Sodelovanje pri pripravi razstave o sukenkem regutu. Prva društvena briškulada.
Februar:	Pustovanje z bifejem Karavla. Druga društvena briškulada.
Marec:	09. 3. izlet ob 8. marcu. Letni občni zbor 23. marca. Čistilna akcija v karavli in okolici.
April:	13. 4. Četrti meddruštveni turnir v pikado. 20. 4. Štirinajsta meddruštvena briškulada.
Maj:	... Izlet v Ljubljano in v Volčji potok. 25.5. Srečanje upokojencev Primorske v Ajdovščini. 31. 5. Meddruštveni balinarski turnir, ženske.
Junij:	01. 6. Meddruštveni balinarski turnir, moški 10.-17. 6. Potovanje Balkanska tura 08.- 15. Športne igre PZDU Severne Primorske – Vipava
Julij:	... Srečanje slovenskih upokojencev
Avgust:	03. 8. Izlet v neznano 24. – 21. 8. Letovanje Starigrad
September:	... Prireditve ob krajevnem prazniku ... Tretja društvena briškulada
Oktober:	... Srečanje starejših krajanov-skupaj s KS Solkan ... Četrta društvena briškulada ... Srečanje Mali princ
November:	11. 11. Martinovanje z bifejem Karavla 16. 11. Martinov izlet ... Predavanje ... Peta društvena briškulada
December:	07.12. Srečanje ob koncu leta ... Šesta društvena briškulada

Glavni namen delovanja društva upokojencev Solkan je bil določen že ob ustanovitvi društva pred enaindesetimi leti. Program dela društva za letošnje leto zajema vse dejavnosti, ki smo jih z - večjim ali manjšim uspehom - preizkusili že v preteklih letih. Razmere nas silijo, da si v še večji meri kot doslej medsebojno pomagamo. Oziroma, da si znamo tudi sami pomagati.

Da bi nas boleznin ali denarna stiska ne našle nepripravljene, bomo organizirali predavanja s področja socialne zakonodaje s predlogi, kako si lahko pomagamo sami in kako nam lahko pomagajo institucije socialnega skrbitva in zdravstva.

Za ohranitev zdravja in dobrega počutja pa lahko najlažje poskrbimo kar sami. S fizično aktivnostjo in športnimi dejavnostmi, z druženjem

in sprostitvijo v prijateljskem pogovoru, z udeležbo na izletih in družabnih srečanjih lahko premagamo številne tegobe, ki nas tarejo.

Za zadovoljitev svojih kulturnih želja se lahko vključimo v kulturno dejavnost, ki jo imamo organizirano v društvu (dramski in fotografski krožek) ali se vključimo v dejavnosti drugih društev in ustanov, ki se s to dejavnostjo ukvarjajo bolj profesionalno. V našem okolju delujejo Kulturno društvo Slavec Solkan s pevskim zborom, dramsko skupino in instrumentalisti. Zelo aktivno je Rezbarsko, intarzijsko in restavracijsko društvo Solkan. Velik izbor ljubiteljskih dejavnosti ima Društvo za tretje življenjsko obdobje v Novi Gorici. Z vključitvijo v delovanje teh društev bomo prav gotovo našli način za zadovoljitev potrebe po kulturnem življenju in duševni sprostitvi.

Čas salam

Salama je v Solkanu šalam. Kdo ima letos najboljšega? (Foto: TG)

V spomin Dragici Bašin

Izgubili smo članico ustanovnega zbora in dolgoletno članico upravnega odbora, blagajničarko, finančnico in članico nadzornega odbora Društva upokojencev Solkan. Prizadevno in neumorno prostovoljko, ki se je po upokojitvi leta 1974 vključila v aktivnosti Društva Upokojencev in Krajevne skupnosti, smo Solkanci dobro poznali in cenili. Prevzete naloge je opravljala srčno in z veseljem, bila je vedno na razpolago in bila nam je v veliko in nesebično pomoč dokler je to zmogla. Pogrešali jo bomo in jo ohranili v lepem spominu.

Društvo Upokojencev Solkan

Vse kar naši člani ustvarjajo in pripravljajo v okviru našega društva ali v drugih društvih, lahko pokažejo in razstavijo v lepo urejenem razstavnem prostoru v karavli, ki smo jo v ta namen uredili lansko leto.

Za športno življenje, predvsem za balinanje in pikado, imamo zelo dobre pogoje. Temu primerni so tudi rezultati, ki jih naše igralke in igralci dosegajo na raznih tekmovanjih in srečanjih z drugimi društvimi.

Balinišče in ostali prostori so zasedeni samo dvakrat, trikrat na teden. Škoda je, da ni balinarjev in igralcev pikada še več. Prostora je dovolj, pridružite se jim.

Ženska kegljaška ekipa vadi in nastopajo na kegljišču v Novi Gorici kjer so igralke tudi vključene v kegljaški klub.

Strelci vadijo in nastopajo na lepo urejenem strelišču v solkanskem zaklonišču. Tudi oni rade volje sprejmejo nove člane, zato se jim lahko pridružite vsi, ki ste se že ukvarjali s streljanjem z zračno puško: veseli vas bodo.

Šahisti so naši najbolj trofejni člani. Že vrsto let so prvaki Pokrajinske zveze društev upokojencev Severne Primorske. Celotno državnih prvenstvih dosegajo vidne rezultate. Vsi so člani šahovskega kluba Nova Gorica.

Tudi ribištvo je upokojenska dejavnost, ki je uvrščena na pokrajinska in republiška tekmovanja. Ribiči, ki bi želeli na tekmovanjih zastopati naše društvo, javite se.

Enako velja tudi za reševalce križank.

Z željo, da bi čimbolj zadovoljili potrebam in željam naših članov, smo pripravili osnutek programa dela društva za leto 2013. Upravni odbor je na sestanku 29. januarja sklenil, da ga da v obravnavo in sprejem na občnem zboru, ki bo 23. marca.

Markič Božidar

Slane skomine (Foto: BM)

Intervju

Barbara Šinigoj

Poklic: učiteljica. Z dušo in srcem.

"Ravnatelj, ki je bil znan pedagog, nam je to stalno dopovedal. Rekel je, da bo naše obnašanje pod drobnogledom in da moramo vedno vedeti, da smo učitelji tisti, ki vzgajamo otroke, in da moramo paziti na ugled, ker da učitelj na vasi nekaj pomeni."

Kaj pomeni danes poklic učitelja? Zagotovo se že dolgo ni toliko licitiralo o pomenu in delu učitelja, kot smo to poslušali zadnje leto. Naša zgodovina je polna pomembnih ljudi, ki niso bili vojskovodje, pač pa učitelji, in niso bili državniki, ampak profesorji. Ti so nam z znanjem ali zgledom postavili humus za ideje, nam dali sredstva za njihovo uresničitev in pokazali pot predaje izkušenj znanjem. Danes se stvari postavljajo na glavo: pomanjkljivo izobraženi lažnivi kljukci postajajo voditelji, puhloglavi državniki z lahkotnostjo izrekajo neprimerne besede, zakonodajalci imajo težave z razumevanjem zakonitosti. Kot da bi najslabši učenci postali zgled, če jo povemo po učiteljsko. Poklici so izgubili nekdanjo čast, znanje je ostalo pred vrati javne sfere in vstopa tja le še skrivaj, ko ne gre drugače. Dobri in slabi so enakovredno vpeti v strukturo javnih uslužbencev naše vse bolj gnile in nevredne države. Poklicna etika, ki je ni načel ne zob časa ne sistema, se kot pomladanski sneg umika lažnemu sijaju potrošniške družbe. Kot je rekla naša sogovornica Barbara Šinigoj, je moral učitelj nekoč paziti na obnašanje, saj je bil to spoštovan poklic. To lahko gladko razširimo na vse poklice in, zakaj ne, na vse državljane. Kajti vsak državljan mora biti sposoben častnega obnašanja. In obratno: le kot tak je tudi on sam vreden spoštovanja. Oziroma: le država, ki spoštuje svoje državljane, lahko pričakuje, da bodo njeni državljani ravnali spoštljivo z njo in njenimi ustanovami.

Si mar pridobiš ugled z angažiranim opravljanjem poklica ali je ugled poklica tisti, ki te k temu primora? Generacija povojnih učiteljev, ki so s kovčkom v roki sledili dekretom in svojemu poklicnem čutu, si ni imela časa postavljati teh vprašanj. Živeli so v skladu s poklicno etiko, ki so jim jo vcepili njihovi učitelji. Prenašalci znanj. Vodila jih skrb za predajo znanja učencem in mlajšim stanovskim kolegom. Tako so jim minevali dnevi, leta, desetletja. Tako se je izpisalo življenje Barbare Šinigoj, priljubljene Barbke z OŠ Solkan, ki je naučila

brati, pisati, seštevati, deliti in množiti kar nekaj solkanskih rodov.

Kako se je za-ela vaša pot u-iteljice?

Za učiteljico sem se odločila že pri šestnajstih letih. Maturirala sem na slovenskem učiteljskem v Gorici, bilo je šolsko leto 1945/46. Naš ravnatelj je bil dr. Vinko Brumen in bilo je za časa Zavezniške vojaške uprave (ZVU). Po skoraj treh desetletjih odsotnosti slovenskih šol, ki so prenehale delovati s prvo svetovno vojno in ki so bile ukinjene s prihodom kraljevine Italije, smo bili prva generacija slovenskih maturantov v Gorici. Učiteljske je bilo v Križni ulici (via Croce) in tam ostalo tudi po razmejitvi leta 1947. Danes v tej stavbi gostuje Univerza v Novi Gorici.

Kakšni so bili to -asi?

Bili so - povojni časi. V našem razredu smo bili starostno zelo pisana družčina, od komaj polnoletnih do osemindvajsetletnika, torej deset let razlike. Bili smo tudi ideološko pisana družčina... Vživel smo se v to, sprejeli smo situacijo tako, kot je bila, včasih smo se skregali, ampak se tudi pobotali. Po končani maturi smo dobili vsak svoj dekret in se razkropili po vsej Primorski. Z mnogimi sošolci se dolga leta nismo videli. Kasneje, ko smo se vsakih deset let ponovno zbrali kot učitelji, smo se spominjali zgolj lepega, na tegobe tistega časa pa smo pozabili.

Kam ste šli pou-evat?

Jaz sem dobila odredbo, da grem poučevati v Kobjeglavo pri Štanjelu na Krasu. Za Kobjeglavo sem tedaj prvič slišala. Ko sem dobila pojasnila sem šla na ogled. Kot osemnajstletno dekle sem vzela samo mojo torbico in šla. S Travnika v Gorici je avtobus vozil enkrat na dan do Štanjela, ki je bil prav tako v coni A. Do Kobjeglave je bilo še pol ure hoda in potrebno je bilo lepo vzeti pot pod noge. Domačini so me nemalo čudno pogledali, ko sem se predstavila kot nova učiteljica. Vendar so bili zelo prijazni in naslednji dan so me na postaji pri-

čakali z volovsko vprego za prevoz prtljage. Jaz pa sem imela samo eno torbo. Stanovala sem v skromni sobici brez vode in ogrevanja.

Koliko let ste bila v Kobjeglavi in kako je bilo?

Tri leta v Kobjeglavi in dve leti v Štanjelu, vsega skupaj pet let na Krasu. Prilagodila sem se razmeram, tudi snegu. Popoldne sem prišla na Štanjel in potem v snegu gazila do Kobjeglave. Nekoč se je zgodilo, da je avtobus obstal v Braniku, saj zaradi poledice ni zmožal klanca do Štanjela. Burja je brila in snežilo je. Ne da bi se zavedala morebitnih posledic sem šla peš čez severni rob Krasa proti Kobjeglavi. Sredi poti sem med ruševinami kraja Lukovec, kjer so bile od vojne požgane hiše, naletela na ljudi, ki so živeli v hlevih. Ogovorili so me: »Ma gospodična, v takem vremenu hodite naokoli!« Jaz pa: »Moram v službo!« Ponudili so mi krožnik mineštre, ki je ne bom nikoli pozabila.

Kam vas je potem peljala poklicna pot?

V obdobju po priključitvi k Jugoslaviji sem bila po nalogu Ministrstva za prosveto premeščena v italijansko šolo v Istro. Tam je bila, v zgodnjih petdesetih letih, še vedno nedoločena meja.

U-ili ste v italijanš-ini? Kako so to sprejeli krajani?

Ja, ni bilo lahko. Ko so starši izvedeli, da bo njihove otroke učila Slovenka, so zagnali vik in krik. Potolajili so se, ko so ugotovili, da dobro govorim italijansko, in da obvladam celo njihovo narečje. Najprej sem v Izoli učila italijanščino v italijanskih šolah. Nato sem šla v Piran, kjer sem učila slovenščino na italijanski gimnaziji. Sicer pa ni bilo nič čudnega, saj se je na obali govorilo mešanico jezikov.

Kakšni so bili otroci, se je tedaj že poznal tako imenovani »esodo«, eksodus? So bili tam socialno mešani otroci ali so ostali le še revnejši?

Izola je bil mornarski in ribiški kraj. Italijanski intelektualci so se že odselili ali so se ravno pripravljali na odselitev. Italijanski učitelji so še ostajali, nato pa se je zgodil nenavaden dogodek: nekega dne so vsi odšli, ne da bi karkoli napovedali. Bil je ponedeljek, še zdaj se spominjam tistega dne. Ostale smo tri Slovenke, ki smo morale poskrbeti za vse učence, in ravnatelj. Takoj smo se organizirale, da je pouk kljub vsemu nemoteno potekal naprej. Sprva sem dobila kar dva razreda. V kratkem času so zapolnili vrzel učitelji, ki so govorili italijansko, in so bili prej po raznih delovnih mestih na obali.

Kakšna je bila reakcija prebivalcev na ta dogodek?

Prebivalci so bili začudeni, vendar so oblasti hitro reagirale. No ostala je tudi ena učiteljica, ki je bila starejša, in je odhod mlajših kolegic in kolegic zelo obsojala.

Leta 1953 ste rodili h-erko Ksenijo, ki je danes izredni profesor in direktorica Inštituta za higieno živil na veterinarski fakulteti v Ljubljani. Sledil je povratek v Solkan...

Ne takoj, najprej sem bila na mojo prošnjo premeščena v Ajdovščino, kjer sem delala od leta 1955 do 1960. Nato sem se po petnajstih letih vrnila v Solkan. Tedaj je bila ravnateljica Marica Nanut, nato je bil ravnatelj Stojan Fakin, za časa moje upokojitve še Peter Žigon. Moje kolegice na šoli so bile Bogdana Saksida, Silvana Boltar, Marica Černe, Ema Segala, Ivančič Jelka, Zrinšek Mira, Nanut Jože z ženo Agato, Ljudmila Rosič in Vera Mokrin. Nato so prišle ostale, s katerimi sem delala do upokojitve leta 1983. V glavnem sem učila razredni pouk, večinoma tretje razrede, eno leto celo risanje. Eno leto sem učila tudi v petem razredu, v katerem so bili vozači z Banjske planote. Sicer pa sem vodila še knjižnico.

Pouk je precej let potekal tudi na lokaciji današnjega AMD, na cesti IX. korpusa. Tam je bilo zaradi prometa zelo nevarno in velikokrat sem pred učenci sama stopila na cesto, ustavila promet in poskrbela za varen prehod otrok na drugo stran ceste.

Tudi vaš mož Davo Šinigoj je bil u-itelj?

Ja, tudi on je končal učiteljske in to še pred vojno. Po rodu je bil iz Dornberka. Po končanem učiteljskem je služboval kot v Podnanosu, kjer ga je ujela druga svetovna vojna. Bil je vpoklican v italijansko vojsko. V Orvietu je obiskoval oficirsko šolo, in je bil eden uspešnejših gojencev, a mu čina zaradi slovanskega porekla niso podelili. Ko je prišel domov na počitnice, je odšel v partizane in tam dočkal konec vojne. Po vojni je učil v rodnem Dornberku in kasneje v Štanjelu, kjer sva se spoznala kot mlada učiteljica.

Kako je biti mlad u-itelj v malem, podeželskem okolju? Paziti je bilo treba na ugled, dostojanstvo, obnašanje...

To sporočilo smo dobili že na učiteljskem: ravnatelj, ki je bil znan pedagog, nam je to stalno dopovedal. Rekel je, da bo naše obnašanje pod drobnogledom in da moramo vedno vedeti, da smo učitelji tisti, ki vzga-

(Nadaljevanje na strani 11)

Zaključna slika tretjega razreda OŠ Solkan v šolskem letu 1962/63. ^etri z leve stoji sedanji rektor UNG Danilo Zavrtnik. (iz arhiva Barbare [inigoj])

Intervju

U-iteljice OŠ Solkan na Trstelju, 1963: Od leve proti desni: Bogdana Saksida, Ljudmila Rosi-, Barbara Šinigoj, Marica ^erne, Justina Doljak (dolgoletna ravnateljica podružnice OŠ v Grgarju) in nepoznani gospe - mogo-e oskrbnici.

(Nadaljevanje s strani 10) jamo otroke, in da moramo paziti na ugled, ker da učitelj na vasi nekaj pomeni. Tudi zato, ker smo zvečer na vaseh poučevali mladino slovenskega jezika, saj je bilo znanje slovenščine po 25 letih italijanske oblasti že skoraj pozabljeno ali vsaj zelo osiromašeno.

Se je dojemanje u-iteljskega poklica za -asa vašega službovanja kaj spremenilo?

Ja, ja... Zadnja leta je bilo že vse drugače. Mlajši so dojemali poklic po svoje. Najmlajši učitelj je imel leta moje hčerke. Za njih smo mi bili »avstroogrski« učitelji... Kljub vsemu sem imela občutek, da sem s kakšnim nasvetom še vedno dovolj koristna tudi mlajšim kolegicam. Tudi sama sem dobila marsikateri uporaben napotek starejših, recimo od gospe Bogdane Saksida. Gotovo je predaja izkušnje na mlajši rod sestavni del tega poklica. No, pa saj je tako tudi pri zdravnikih ali v kakem drugem poklicu.

Kaj se vam je zdelo najpomembnejše pri opravljanju tako posebnega poklica kot je u-iteljski? Recimo na relaciji u-enec - u-itelj.

V razredu mora biti jasna razdelitev vlog. Vedeti moramo, kdo je kdo. Na eni strani mora biti učitelj, na drugi pa učenec. Na eni strani je avtoriteta, na drugi strani pa moraš tega otroka imeti rad. In on mora to opaziti.

Ja, ja... To sem opazil pri vašem možu Davorinu Šinigoju, ki je bil prav prizadet, -e kak u-enec -esa ni znal ali -e ga ni uspel -esa nau-iti...

Ja, vsega je bilo. Spominjam se anekdote: ko se je mož upokojil, ga je srečala učenka, s katero je imel veliko dela, a ji je vsakič na koncu leta »podaril« dvojko. Vsa žalostna je s hvaležnostjo rekla: »Tovariš, ne bo več dvojke.«

Kaj ste najbolj cenili pri odnosu med kolegi?

Pomoč, kolegijski odnos, pripravljenost priskočiti na pomoč. Vedno smo si pomagali, recimo ob prirejanju proslav, ob boleznih... Veliko smo se angažirali ob 8. marcu, potem je bil tu Ex Tempore, ki ga je uvedel akademski slikar Nedeljko Pečanac. To je bila velika prireditev! Otroci so hodili

po Solkanu in risali domače motive. Sodelovali so tudi otroci iz drugih šol in iz pobratenih furlanskih občin.

Kakšen je bil odnos do staršev? Danes obstajajo primeri, ko starši pridejo v šolo z odvetnikom...

Ja, ja, danes smo v demokraciji. Kje pa, tedaj! Urejene smo imeli govorilne ure, starši so prihajali na pogovor. Večkrat smo tudi naleteli na gluha ušesa, vendar smo se večinoma dogovorili. Če pa nismo prišli do zaključka, sem jih povabila na ponoven obisk. So pa bili tudi primeri, ko so starši nekritično zaščitili svoje otroke in včasih so bile situacije prav mučne. A ne bi o imenih... Kljub temu, da je bil kraj majhen, je bilo treba odnose zelo ločiti. Sem in tja nas je kakšna mama ustavila na cesti, češ kako je z našim, a se večinoma niso upali. Bilo je spoštovanje. V Piranu je bilo

drugače, tam so te ženske namesto s pozdravom ogovorile z: »Come xe il nostro piccio?« In kako naj bi vedela, kdo je tisti »piccio«, če ženske nisem prej nikoli videla?

Kako je to izgledalo?

Ponavadi smo se izmazali z nekim posplošenim odgovorom, da še kar gre, da se trudi, a da bi lahko bil bolj priden... Samo učitelj zemljepisa, ki je bil po poklicu kapetan dolge plovbe, je bil odrezav in je rekel, da na vhodu v razred piše kdaj sprejema starše na razgovor.

Ma na našem vrtu je bila izmenjava informacij lahko zelo hitra: vi, moja mama, sosedna Marta... Mi, otroci smo temu rekli roditeljski sestanek na vrtu...

No, no, izjeme so vedno bile (smeh...).

Saša Marušič

Furlanovo leto

Leto 2013 posvečeno Silvanu Furlanu

Solkanski rojak, Silvan Furlan (1953 - 2005), je osrednja osebnost letošnjega leta na Goriškem. Mestna občina Nova Gorica mu izkazuje čast in pozornost kot enemu najzaslužnejših posameznikov za razvoj in spremljanje slovenske filmske kulture. Bil je filmski publicist, scenarist, pedagog, filmski kritik, teoretik. Bil je skrbnik zgodovine slovenskega filma, prvi in dolgoletni vodja Slovenske kinoteke, ki jo je ustvaril takorekoč iz nič. V njej so povezali kinotečno in muzejsko dejavnost, Furlan pa je Slovensko kinoteko včlanil tudi v mednarodno združenje filmskih arhivov FIAF. Na njegovo pobudo je nastala tudi slovenska umetniška kino mreža - Filmsko gledališče je v Novi Gorici aktivno še danes. Silvan Furlan se je še kot študent, v sedemdesetih letih, izpostavil na ledini nerazvite, podhranjene in pravzaprav prezrte filmske kulture - ko je, skupaj z Jožetom Dolmarkom in Naškom Križnarjem in s pomočjo "šolske" Marice Nakrstove začel s filmsko vzgojo v solkanski osnovni šoli.

Silvan Furlan je za svoje delo dobil številna priznanja. Sodeloval je pri nastajanju številnih filmov, sam se je podpisal le pod enega - Deklico s frnikulami, ki je posvetilo njegovi

najljubši muzi, igralki Iti Rini.

Ob 60. letnici rojstva Silvana Furlana bo na Goriškem celo leto v znamenju filma in filmske umetnosti. Posvečena mu je bila tudi osrednja občinska slovesnost ob Kulturnem prazniku, 8. februarju. Na prvi pomladni dan bodo na Bevkovem trgu zasadili Silvanovo drevo, aprila in maja se bodo zvrstile projekcije filmov, ki so nastali na taboru in v krožkih pod okriljem Ustanove Silvana Furlana. Silvanov prvenec Deklica s frnikulami in Erotikon, film z Ito Rino, bosta gostovala junija na filmskem festivalu v Izoli. Julija bo Slovenska kinoteka v Ljubljani pripravila poseben program, avgusta pa se v Novi Gorici obeta letni kino. Na Silvanov rojstni dan, 4. septembra, bo izšla njegova monografija, eminentnemu snovalcu filmske politike pa se bodo poklonili tudi na festivalu slovenskega filma v Portorožu in na mednarodnem filmskem festivalu novembra v Ljubljani.

Organizatorji in soorganizatorji Leta Silvana Furlana so Mestna občina Nova Gorica, Ustanova Silvana Furlana, SNG Nova Gorica, Hiša filma iz Gorice, Slovenska kinoteka, Kino Otok, Slovenski filmski center in številni drugi.

Zdenka Tomulič

Jaz zate,
ti zame.

Dopolnilno zdravstveno zavarovanje

vzajemna
zdravje

Zavarovanje za stroške doplačil zdravstvenih storitev, ki jih obvezno zdravstveno zavarovanje ne krije v celoti.

Izognite se visokim stroškom zdravljenja.

Sklenite dopolnilno zdravstveno zavarovanje **Vzajemna Zdravje** in si zagotovite:

- najnižjo premijo,
- zdravstveno varnost,
- bon ugodnosti.

PE NOVA GORICA
Delpinova ulica 7a
tel.: 05/ 338 31 00

• Ajdovščina, Goriška c. 23/b
• Tolmin, Trg Maršala Tita 8

VZAJEMNA
Jaz zate, ti zame.

Skleni zavarovanje

www.vzajemna.si

080 20 60

Sukenci med bombnimi napadi v drugi svetovni vojni

Solkanski most so bombardirali * 310 Bomb Group USAF*, v kateri so bili udarno orožje bombniki B-25 Mitchell (Vir Wikipedia)

Za časa druge svetovne vojne Solkan ni bil neposredna tarča bombardiranja, vendar so nanj padale zavezniške bombe med poskusi rušenja solkanskega mostu in med napadi na železniško postajo in na skladišče streliva na »Via Officine« (kasneje Tovarniška, danes Prvomajska ulica). Zdaj se tam nahaja tovarna Gostol.

Znaki za alarm so bili sledeči:

- zračni napad: 4 piski sirene po 15 sekund s pet-sekundnimi premori;
- zmanjšana nevarnost: 5 piskov sirene po 5 sekund s pet-sekundnimi premori;

- konec nevarnosti: 1 pisk sirene v trajanju 30 sekund.

Spočetka alarmom nismo namenili posebne pozornosti. Nekaj časa po alarmu smo zaslišali brnenje letal in na nebu zagledali cele eskadrilje, ki so letele v smeri Sv. Gore proti Avstriji in Nemčiji. Čez čas so začeli padati lističi iz staniola. Ti naj bi motili nemško protizračno obrambo ali prisluškovanje. Nekoč, pred bombardiranjem 3. januarja 1945, so zavezniški letalci tudi listje. Mogoče so nam hoteli povedati naj se umaknemo v gozd.

Prva nevarnostjo bombnega napada si je vsakdo pomagal kot je vedel in znal. Tata je kot izkušen avstrijski vojak pripravil zaklonišče kar v vaški (vodnem zbiralniku) pred hišo. Izpraznil je približno 40 kubikov deževnice, preusmeril cevi iz strehe na prosto, podložil približno 10 cm debelo betonsko ploščo z brjonom (debela deska), ki so ga podpirali trije tramiči. Ker bi se lahko hiša, če bi jo med bombardiranjem zadeli, podrta na vaško, smo izkopali nov bunker na vrtu, kamor so se kasneje zatekali tudi bližnji sosede. Tata je v bunker napeljal elektriko. Ko je čez čas prišel račun, je izkazal ogromno porabo električnega toka. Nadzornik, ki je prišel iz Gorice v kontrolo, se temu ni mogel načuditi. Pregledal je vso napeljavo. Opazil je, da je od hiše napeljan električni vod, ki je izginil v zemljo nad bunkerjem. Ugotovil je, da je bila žica slabo izolirana le z bombažnimi nitmi in speljana po pocinkanih cevih, ki so jih italijanski vojaki uporabljali pri postavljanju šotorov. Nadzornik je ugotovil,

da je nastala »resistenza transitoria« (prehodna upornost). Nadzornik je očetu svetoval, naj napiše prošnjo za oprostitev prekomerne porabe, kateri so tudi ugodili. Kasneje smo bunker opustili in se posluževali tistega od sosedov Vinka, ki je bil zgrajen iz samih železniških pragov. Tja so večkrat pribežali tudi italijanski vojaki »alpini« (planinska enota), nastanjeni v kasarni ob kasnejšem živinskem trgu.

Po pripovedovanju Bruna Zavrzanika se je njihova družina za časa Goriške fronte zatekla v klet trgovca z vinom Fogarja v bližini nekdanjega mejnega prehoda Solkan. Tam so trepetali in se stiskali več dni, vse do konca Goriške fronte. Spali so v kleti na slami, ob bombardiranju pa so se zatekli v klet učitelja Zorna, ki je bila v bližini. Kasneje se je družina začasno preselila v Klomperk (Kromberk); mama je namreč pričakovala dojenčka.

Nekega dne smo s prijatelji pohajkovali po Bregu na solkanskih poljih. Ko smo prišli v bližino železniškega prehoda, smo zagledali približno petnajst delavcev, ki so s posebnimi krampi nabijali tolčenec pod železniške pragove. V tistem hipu je začela tuliti sirena. Delavci, iščoč zavetja, so odvrgli krampe na vse strani in se razbežali. Mi smo jih nemo opazovali in se čudili. Začeli so kričati in nas priganjati, naj se uležemo na tla. Kasneje smo zvedeli, da so delavci že pred tem večkrat doživeli bombardiranje. Mi smo ga prvič na dan svete Marte, 29. julija 1944, med prvim bombardiranjem solkanskega mostu. Tisto bombardiranje nam je prav zares nagnalo strah v kosti. Od takrat naprej smo se že ob prvem alarmu pognali v tek, iščoč zavetja kot najhitrejši zajci.

Bilo je malo pred poldnevom. Julij Srebrnič, Anton Komel in še otrok Slavko Černe so se ob začetku bombardiranja nahajali na Soški cesti, južneje od Balančeve hiše. Ko so začele padati bombe, so se zatekli v del opuščene žgalnice apna. Bili so vsi obtolčeni od padajočega kamenja. Popoldne sem si tudi sam ogledal prizorišče. Cesto so z lopatami čistili delavci, ki smo jim pravili TODT. Zasuta je bila s približno 30 cm debelim nanosom kamenja in

skal, pa tudi s kakim kosom tirnice in drugega železja. Zaradi globoke jame, ki jo je povzročila eksplozija bombe, je bila cesta nekaj časa neprehodna. En vojak je bil ranjen.

Drugo, še hujše bombardiranje, se je zgodilo 3. januarja 1945 ob približno 18. uri. Takrat sem se vračal iz petega razreda slovenske osnovne šole pod Kapelo. To je bila prva prava slovenska šola po petindvajsetih letih italijanske okupacije v naših krajih. Pravili smo jim domobranska šola, čeprav jih je vzpostavila nemška okupacijska oblast. Po vaseh pa so tudi že prej, med italijansko okupacijo, delovale slovenske partizanske šole. Ko sem bil v bližini delavnice Bedeschi (sedaj je tam Livarna Gorica), se je oglašil alarm. V hipu se je zaslišalo letala, temo pa so razsvetlile rakete, da je bilo svetlo kot podnevi. Stekel sem do kanala, ki odvajajo meteorno vodo v Sočo. Ta kanal meri približno 180 cm v višino in 90 cm v širino, in je ovalne oblike. Speljan je pod vilo Nordis. Pod hišo Pepce Borgave pa pride na plano, kjer odda vso meteorno vodo, zbrano v železniškem podhodu, v Sočo¹. V kanalu je že

bilo več italijanskih karabinerjev, ki so varovali blok pri mostu in ki so bili nastanjeni v cestarski hiši. Za menoj je prišel tudi France Guarče, ki je peljal s triciklom trgovsko blago za trgovino Boškin. Guarče je preklinjal v vseh mogočih jezikih. Tega se je naučil kot vojak šturmbataljona (Sturm batallion), posebne elitne udarne enote v rajni Avstriji. Globlje v kanalu pa so nekateri karabinjerji glasno molili. Zaradi strahu in panike smo naslednji dan v Solkanu jedli neslan kruh – peki so namreč pozabili soliti testo.

Naslednje dni smo po Žančah in okolici stikali za deli bomb, upajoč, da bomo našli ostanke vnetljive zmesi.

Prebivalci Goriškega so se zatekali v kaverne iz prve svetovne vojne. Placarji so iskali zavetje v kaverni pod previsno steno Čahalne. Priseljenec Galiano, ki je imel samo eno roko, si je sam zgradil bunker v Klostru. Marta Bone iz Klanca je pripovedovala, da so se zatekali v pretočni kanal v železniškem nasipu južneje od sedanje železniške postaje Solkan. Ta kanal je odvodnjaval Bašinčev potok pod Dragami proti jezu na Soči. Pravi, da so morali pohiteti v zaklon, da jih niso prehiteli karabinjerji iz solkanske policijske postaje (kjer je danes AMD). Veliko ljudi se je zatekalo tudi v kaverne na Bregu in južneje vzdolž Soče.

Naša pot je ponavadi vodila v Ščedne. Največ smo posedali na dvorišču pri Filipču (družina Čičigoj) ali pa pri Kozi. V Ščedne so se zatekali tudi posamezni Kozaki. Nosili so kučme, njihove bunde pa so bile kot nekakšni prešepani kovtrici (prešite odeje). Oboroženi so bili z ruskim orožjem. Vsak je imel poseben (ruski) voz. Konji so se pasli po travi. Prednje noge so jim ponavadi zvezali s štrikom (vrvjo), da ne bi zbežljali predaleč.

Ko smo bežali proti Ščednam, smo morali mimo hiše Štjefeta Bulota na Žagi. On in njegova žena sta se ponavadi skrila kar pod mostič iz desk, ki je premoščal potok pred vhodom na njihovo dvorišče. Zaščitila sta si lahko le glavo in trup do pasu, ker je bil prehod preozek. Ko sva enkrat s teto bežala tam mimo, je rekel: "Marička teči naprej, tle je že puhno!" Ker je naša teta zaradi izpahnjene in narobe zaraslega kolka težko hodila, smo jo čez čas

skupaj z najmlajšo sestro Barbko poslali v Kromberk k družini Trebše. Gospa Lina je skrbela zanj kot da bi bili iz iste družine.

Strah nam je naganjalo v kosti tudi letalo Štorklja², ki smo mu pravili Pippo³. Ponavadi je letel ponoči, ko je bil »copri fuoco« (obvezna zatemnitev). Če je opazil luč, je spustil kak »spezzeton« (razpršilno bombo). Običajno je pred pričakovanim bombardiranjem podnevi krožil po zraku in spuščal dim v obliki črke S, kar naj bi pomenilo "salvatevi" (rešite se).

Takrat smo čutili pomanjkanje hrane. Bili smo večkrat lačni kot siti. Spominjam se, da smo nekega večera komaj čakali večerjo. Tata je šel s kolesom v Furlanijo in pripeljal nekaj koruze. To smo zdobili v kamniti posodi, v kateri so včasih shranjevali mast. Teta iz Laz pri Cerknem je prinesla malo fižola. V kuhinji je lepo dišalo po polenti. Mama je ravno postavila na mizo polento in fižol, a z večerjo ni bilo nič, saj se je oglašil alarm in nas pognal v beg proti Ščednam. Večerja ob vrtnitvi po dvournem skrivanju ni več tako teknila, kot bi sicer.

Solkanski most so Angloameričani bombardirali sedemkrat. Ob zadnjem bombardiranju, marca 1945, je ena od bomb zadela most in ga neeksplozivno prevrnila. Manjša bomba je zadela rob mostu na severni strani in odtrgala del ograje. Nemci so luknjo kmalu popravili in usposobili most za promet, ograja pa je ostala poškodovana in je bila obnovljena komaj po vojni. Ta podrta ograja je bila vzrok za nesrečen padeč malega Lidija Terpina v Sočo. Takrat sem bil tudi sam priča temu dogodku. S skupino kakšnih osmih fantov smo valili odkrušene kamne iz mostu v Sočo. Lidija je bil najmlajši med nami in je zvalil največji kamen čez rob mostu, ki ga je potegnil za seboj v globino. Našli so ga komaj čez nekaj dni ob zapornicah jezu v Sračcah. Bilo mu je komaj sedem let.

Andrej Černe

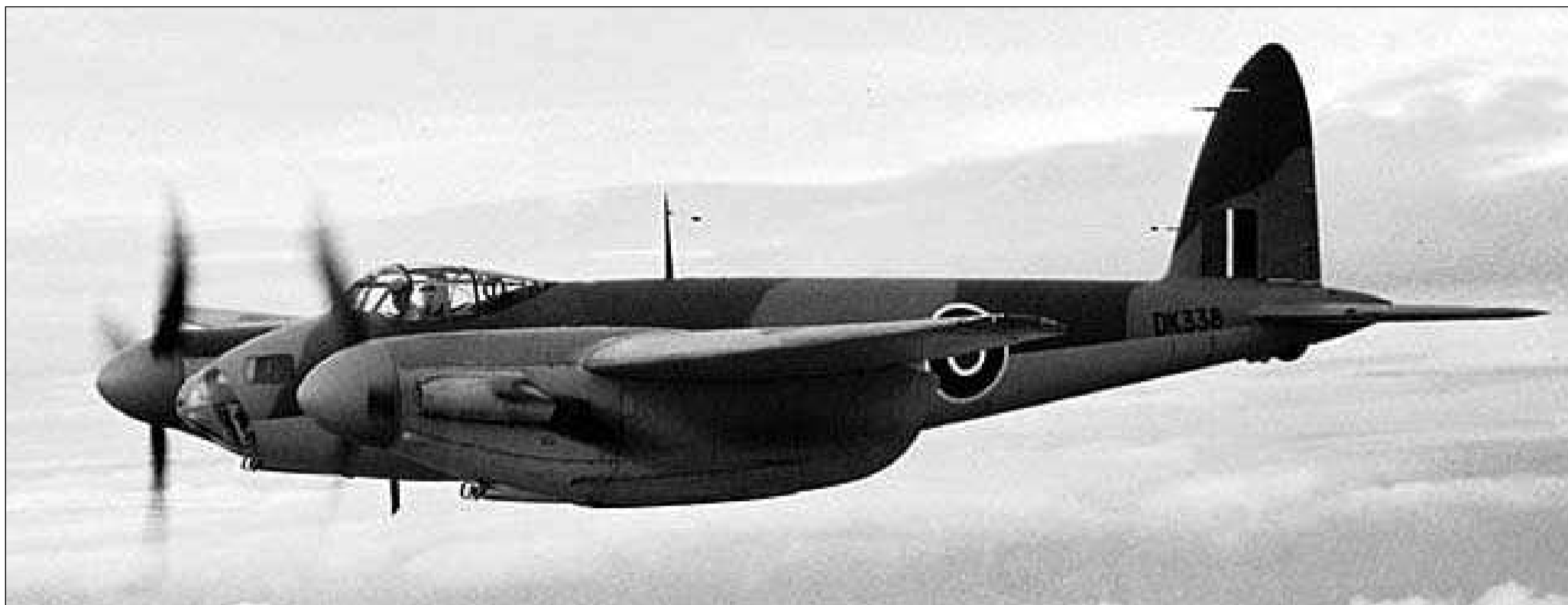
Opombe uredništva

¹ V drugi del kanala so se pogosto zatekali prebivalci hiš v bližini Vile Nordis. O »vlogi Pepce Borgave med bombardiranjem Solkana« kroži več zgodb. Po eni strani naj bi bila (Nadaljevanje na strani 13)

Prva letala, uporabljena v akciji Night Intruder so bila angleška Bristol Beaufort. Italijani so jih prekrstili v Pippo. (Vir Wikipedia)

Obledele fotografije

RAF je v nadaljevanju vojne za-el za akcijo Night Intruder uporabljati letala De Havilland DH 98 Mosquito (Vir Wikipedia)

(Nadaljevanje s strani 12)

jezna, ker so bežeči mendrali travo, kjer so se pasle njene koze, zato je po bregu in v kanal zlila gnojnico, tako da nekaj časa ni bil več uporaben. Po drugi strani je v hiši dajala zatočišče beguncem z Goriškega, ki so zaradi bližine mostu živeli v stalnem strahu pred bombardiranjem. Njen sin Danilo pa naj bi bil tak junak, da ga nobena bomba ne bi premaknila, četudi bi mu pod nogami eksplodirala. Mogoče se ji je tudi zato zdelo povsem odveč skrivanje v odvodnem kanalu. Sicer pa so mnogi med bombardiranjem predvsem zapustili hiše in šli na odprto, tako da ne bi končali pod ruševinami.

² Štorklja (Storch) je bilo nemško enokrilno izvidniško letalo, znano po okretnosti in sposobnosti hitrega vzletanja (STOL).

³ V zgodovini letalstva druge svetovne vojne so kot Pippo poimenovani zavezniški lovski bombniki tipa Beaufighter in Mosquito, ki so predvsem ponoči preletavali kmetijska območja in z manjšimi akcijami

sejali nemir in občutek ogroženosti med prebivalce. Akcija se je imenovala Night intruder, Nočni napadalec, zamislili in izvajali pa so jo piloti RAF. Letala so vzletela iz oporišč v Foggia in Falconari Marittimi, nato so se razpršila in letela posamezno. Italijanska propaganda je širila tezo, da gre za eno samo letalo, ki da je ušlo protizračni obrambi. Nočni let jim je omogočal radar. Uradno torej Štorklja ni mogla biti Pippo, možno pa je, da krajan niso ločili obeh. Pippo si je prisluzil tudi pesmico:

*Di giorno faccio il barbiere,
di notte il bombardiere,
dove vedo un lumino,
butto un confettino,
dove vedo un lumone,
butto un confettone.*

(Prosti prevod: Podnevi sem brivec, ponoči bombaš, kjer vidim lučico, vržem bombico, kjer vidim lučón, vržem bombón.)

Nemško izvidniško letalo Storch - [štorklja je odlikovala sposobnost hitrega vzletanja. Po vojni je bila štorklja priljubljeno akrobatsko letalo. (Vir Wikipedia)

Slika bombardiranja solkanskega mostu je s fotografija v ameriški vojski prinesel domov Vence Gomiš-ek. Letala za to akcijo so vzletela z oporiščem pri Miramas pri Marseille-ju. (Iz Arhiva Tonija Gomiš-ka)

Pomladna prireditev ob dnevu žena

Skupen nastop Otroškega pevskega zbora, skupine Kitara za dušo in harmonikarja Jureta Bužinela. (Foto: Erika Grosar)

»Pomlad, mesec marec...in kaj je že marca?« je spraševala Hana.

Luka nam je povedal, da 8. marca je prav poseben dan, ko praznujejo prav vse ženske.

Učenci so, s pomočjo učiteljic, pripravili kratek kulturni program z namenom, da si ženske vzamejo malo dragocenega časa zase ter uživajo v prijetnem druženju. Program so s pesmijo obogatili učenci otroškega pevskega zbora pod vodstvom Mateja Petejana ter skupina Kitara za dušo, gospe je na harmoniki spremljal Jure Bužinel. Plesno točko so popestrile članice plesnega kluba Kreart in mažoretke. Učenci so ženske razveselili z drobčnim poklonom v šoli izdelanih cvetlic. Razstavo »karocel« in »bambol« je pripravilo Turistično društvo Solkan v sodelovanju s Hu-

manitarnim društvom KID Nova Gorica in Goriškim muzejem. K razstavi so tudi prispevali Zdravko Gruden, Dušan Bitežnik in Dorica Golob; za dekorativne primule je poskrbela Vrtnarija Koršič. Kljub temu, da nam je letos vreme zagodlo, smo prireditev

prav tako izpeljali, saj imamo v Solkanu na pokritem kotalkališču prav prijeten prostor za take dogodke. Vsem sodelujočim in TD Solklan se iskreno zahvaljujemo za pomladno druženje.

Erika Grosar

Življenje naših prednikov

Obisk dr. Vasje Klavora (Foto: Boža Hvala)

V mesecu februarju smo v okviru interesne dejavnosti »ŽIVLJENJE NAŠIH PREDNIKOV« na gradu Kromberk obiskali razstavo, posvečeno slovenskemu 2. gorskemu strelskemu polku v 1. svetovni vojni. Največ pozornosti smo namenili uniformam in strelskemu orožju vojakov. Gospodu Davidu Eriku Pipanu se moramo zahvaliti za izčrpno in poučno vodenje.

Prav tako smo bili na naši šoli veseli obiska dr. Vasje Klavora, avtorja knjige »Škabrijel«. Pripovedoval nam je o težkih bitkah v času 1. svetovne vojne na Škabrijelu, hribu, ki je v naši neposredni bližini. Opisoval je nečloveške napore vojakov in vseskozi poudarjal, da so vojne krvave, polne trpljenja in moramo zato znati ceniti mir.

Mentorica: učiteljica Boža Hvala

Ogled razstave 1. svetovne vojne na gradu Kromberk (Foto: Boža Hvala)

Razstava radiča

^e ho-e biti goriški radi- "sukenski regut", mora imeti obliko vrtnice!

^etrtošolci na razstavi radi-a

V četrtek, 10.1.2013, smo šli na ogled razstave solkanskega radiča. To je bila zelo poučna predstavitev, ker o radiču nisem veliko vedela. Tudi doma smo nekoč pridelovali radič, a ne takega kot je bil ta. Gospod Toni Gomišček nam je povedal, da so v Beogradu nekoč prodajali solkanski radič. Kupci so rekli: »Glej, kako je ta rožica lepa. Čudno pa, da nič ne diši.«

Gaja, 4.b

Obiskali smo razstavo solkanskega radiča. Prijazen gospod nam je opisal pridelavo radiča. Najprej je bilo treba najti seme, potem pa je bilo na vrsti sejanje. Ko so bile rožice prevelike, jih je bilo treba pokositi. Pol leta mora biti radič v zemlji. Pozimi ga je treba presaditi na toplo, potem pa še očistiti. Šele nato ga prodajo. Doma sem izvedela, da tudi moj stric Marjan Grobiša goji solkanski radič.

Anamarija, 4.b

Pred kratkim smo si ogledali razstavo solkanskega radiča. Predstavil nam ga je Toni Gomišček, ki je znan publicist. Slike na stenah so prikazovale zgodovino »sukenskega reguta«. Prikazoval ga je tudi posebej narejen koledar. Kako čistijo radič smo si po razstavi ogledali na Domnovem domu. O radiču veliko vem, saj ga pridelujemo tudi doma.

Jan, 4.b

V četrtek, 10.1.2013, smo šli na razstavo »sukenskega reguta« na karavlo. Novinar Toni Gomišček nam je ob slikah predstavil pridelavo radiča »od vrtnine do umetnine«. Ko je končal razlagati, smo si ogledali razstavljen radič. Razstava nam je bila zelo všeč, zato smo se Toniju Gomiščku lepo zahvalili. Tudi pri meni doma pridelujemo »regut«. Posejali smo ga junija in pobiramo ga sredi decembra in v januarju. Prodajat ga gremo v Italijo. Z »regutom« je veliko dela, zato pri tem tudi jaz pomagam. Naš »regut« je bil na razstavi na karavli. Ker sta se moja mama in učiteljica srečali na odprtju razstave, nas je moja mama povabila še k meni domov. Nono nam je pokazal čiščenje »reguta«. Povedal nam je na kakšni temperaturi mora bit »regut«, kako in kdaj ga pobremo ter ga presadimo in spet pobremo, očistimo in prodamo. Z današnjim dnevom smo se nekaj novega naučili, zato sem bil zadovoljen.

Domen, 4.b

Na razstavi solkanskega radiča je bilo zanimivo. Najprej smo si ga ogledali. Potem nam ga je gospod Gomišček predstavil ob razstavljenih fotografijah. Solkanski radič sadimo tudi pri nas doma, a ga ne jem, ker mi ni prav dober. Ko sem ga prvič pokusil, se mi je zdel grenak. Čudil sem se, ker je na prospektih o solkanskem radiču pisalo GORIŠKI RADIČ.

Tilen, 4.b

Projekt »We are the planet«

Poizkusi z vodo (Foto: Metka Nun-i-)

Učenci tretjih razredov OŠ Solkan sodelujemo v mednarodnem projektu »WE ARE THE PLANET«. Skupaj s snovalci projekta preizkušamo inovativen didaktično-umetniški pristop pri ozaveščanju ljudi o okolju in trajnostnem razvoju. Proces temelji na sodelovanju otrok ter povezavi med umetnostjo in izobraževalnimi aktivnostmi v Italiji, Sloveniji ter Cipru. Osredotočamo se na šest temeljnih tematik:

1. VODA: vir, ki velja za »skupno dobro«, dostop do čiste pitne vode kot univerzalna pravica, potreba po zmanjšanju porabe vode.

2. TRAJNOSTNA ENERGIJA: zaveza k varčevanju z energijo in njeni učinkoviti uporabi, uporaba obnovljivih energijskih virov, povezovanje teh dejavnikov.

3. BIODIVERZITETA: pomen biodiverzitete, vzroki in učinki njenega postopnega zmanjševanja ter krčenje gozdov.

4. TRAJNOSTNI TURIZEM: drugačni načini potovanja in odkrivanje bližnjega in daljnega sveta z razvijanjem spoštovanja do narave, prebivalcev in drugih kultur.

5. EKSTREMNA REVŠČINA: zaveza k zmanjšanju ekstremske materialne in kulturne revščine med najbolj ranljivimi skupinami prebivalstva.

6. ODPADKI: zaveza k zmanjšanju odpadkov in gospodarnem ravnanju z odpadki, recikliranje.

V petek, 15. 2. 2013, smo preživeli šolski dan malo drugače. Zjutraj smo se odpravili na delavnice na Ljudsko univerzo Nova Gorica. Delo je potekalo v štirih delavnicah:

»POSKUSI Z VODO«

»TRAJNOSTNA ENERGIJA«

»EKOSLOGONG« risanje logotipa (zastave)

»UTRIP ZEMLJE« izražanje s spontanimi zvoki, ki jih ustvarjajo z različnimi instrumenti

Zadovoljstvo učencev, učiteljev in tamkajšnjih mentorjev je bila potrditev, da bomo s takim delom še nadaljevali.

Razredničarki tretjih razredov

Poganjanje kolesa z var-no žarnico. (Foto: LUNG)

Vtisi u-encev:

Bili smo v glasbeni učilnici. Vsak si je izbral eno glasbilo. Mi smo igrali, kako pada dež. Na likovni delavnici smo risali na temo okolja. Narisala sem čisto in onesnaženo pokrajino.

Urša, 3.b

V likovni delavnici smo risali tisto, kar se ti zdi najhujše za okolje. Jaz sem narisal prevrnen tanker, iz katerega se zliva nafta v morje. Na delavnici z elektriko smo videli različne poizkuse z elektriko. Naredili smo tudi vetrnice, ki so se vrtele.

Črt, 3.b

Povedali so nam, da so varčne žarnice boljše za okolje kot navadne. To smo preizkusili. Naredili smo tudi poizkus z vodo. V kozarec smo natočili vodo, nanj smo položili papir in obrnili. Nastal je »vakuum«. Papir je ostal prilepljen in voda ni odtekla.

Tomaž, 3.b

Najbolj všeč mi je bilo, ko smo delali poizkuse z vodo in elektriko. Zelo zanimivo je bilo ustvarjati različne zvoke in to posnet. Glasbo, ki smo jo ustvarili, smo tudi poslušali. Danes sem se naučil veliko koristnega in nekaj trikov.

Matej, 3.a

V glasbeni delavnici smo delali poizkuse z različnimi glasbili. Izbral sem si glasbilo žaba – oddajala je enak zvok kot žaba.

Enej, 3.b

Najprej smo bili v glasbeni učilnici. Vsak razred se je razdelil v dve skupini. Začeli smo z ustvarjanjem zvokov z glasbenimi instrumenti. Tehniški dan smo nadaljevali z risanjem revščine in onesnaževanja okolja. Potem smo malicali in sledili so še poizkusi z vodo in elektriko. Ta dan mi je bil zelo všeč.

Taja, 3.b

Poizkusi z vodo so mi bili najbolj zanimivi. Naučila sem se, da je voda najbolj pomemben del vsega živega, zato moramo z vodo varčevati. Pri elektriki in energiji mi je bilo tudi všeč, saj sem se naučila, da se elektrika sprehaja skozi sadje.

Polona, 3.a

Delali smo poizkuse z vodo in elektriko. Na delavnici o elektriki mi je bilo najbolj všeč, ko smo gonili kolo in tem proizvajali elektriko. Na kolesu sta bili pritrjeni dve žarnici: varčna in nevarčna žarnica. Ko je bila priklopljena varčna žarnica, sem kolo poganjal z lahkoto in žarnica je svetila. Ko je bila priklopljena nevarčna žarnica, pa sem kolo težje poganjal. Tako sem se naučil, da je bolje imeti varčne žarnice.

Žiga, 3.a

Delavnica z elektriko (Foto: Metka Nun-i-)

Preizkusili smo filter za vodo (Foto: LUNG)

Igre naših nonotov in non

Izdelava preprostega loka (Foto: Vesna Gulin)

V februarju je prvošolčke obiskal Ivanov nono, gospod Jernej Zavrtanik. Povabili smo ga, da bi nam povedal, kako so se nekoč otroci igrali, saj niso imeli računalnikov, telefonov in toliko igračk kot mi danes. Ali jim je bilo dolgčas? Neeeee! Ugotovili smo, da so se zelo zabavali, se družili in imeli čudovito otroštvo.

Predstavil nam je različne igre: »kafé, ščinke, zemljo krast, tat-policaј,

kago, indijance in kavbojce... Seveda se brez loka ne da igrati indijancev in kavbojcev, zato je kar pred nami izdelal preprost lok.

Z zanimanjem in navdušenjem so ga opazovali fantje. Poučil jih je, naj so pri delu ustvarjalni, domiselni in naj si tudi sami izdelajo svojo igračko. Le tako, bodo na igračko pazili in bodo nanjo ponosni.

Vesna Gulin

Poizkus rekonstrukcije pravil za Zemljo krast

Kradenje sveta ali Zemlje je bila nekoč zelo priljubljena igra solkanske in verjetno tudi druge mladeži, ki pa je danes ne igra več nihče. Še naše none in nonoti se še komaj spominjajo pravil. Prav možno je tudi, da je bilo pravil več. S pomočjo Dorice Golob smo obnovili enega od načinov kradenja sveta. Igrica je preprosta, toda poleg spretnosti zahteva tudi obvladanje strategije.

Predpogoj za igrico kradenje sveta je bila sorazmerno velika trda površina, po kateri si lahko s palčko vlekel črte. Zelo pripraven je bil Trg Marka Antona Plenčiča, seveda v času, ko še ni postal izložba lakirane pločevine in preden je bil prekrit z asfaltno prevleko.

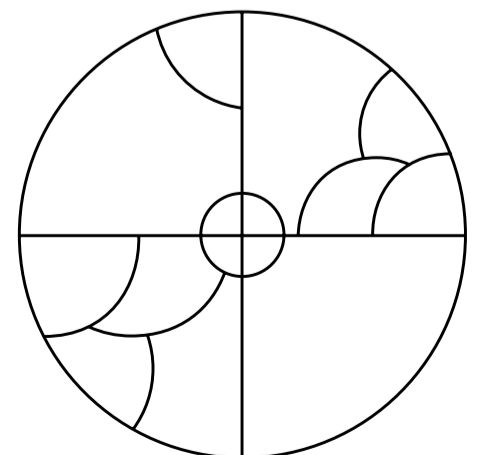
Igralci so najprej zarisali igralno površino, torej »svet«. Njegova velikost je bila odvisna od števila igralcev. Le-ti so se prijeli za roke – dolžina tako narejene vrste je predstavljala polmer kroga. Največji ali najtežji igralec, tak, ki je zmogel trdo stati na mestu, je odigral vlogo gorišča, najmanjši ali najlažji je s palčko zarisal krožnico. Več igralcev kot je bilo, večji je bil svet. (Kasneje, ko ni bilo več makadamskih površin, so si igralci pomagali s koščkom krede, vendar to ni bilo tisto pravo!)

Tako dobljen svet so si igralci razdelili na enake dele. V sredini je bil nekakšen nevtralen teren. Z izštevanko

so določili, kdo bo začel igro. Ta igralec dobi palico. Vsi igralci zavzamejo prostor na svoji zemlji in čakajo na znak Zdaj!, ko začno teči iz kroga. Ko igralec, ki vodi igro, vrže palico na tla in zakriči Stop!, se morajo ustaviti. Igralec s palico izbere žrtev in vrže vanjo palico. Če ga zadene, mu lahko krađe svet, če pa nasprotnik palico ujame, bo on žrtev kraje.

Svet se krađe tako, da stojiš na svojem svetu ali nevtralnem terenu in zarežeš kar se da globoko v nasprotnikovo ozemlje. Prestop je seveda prepovedan in se kaznuje z zamenjavo vloge: namesto, da bi zemljo dobil, jo izgubiš. Igro nadaljuje igralec, ki je izgubil svet.

Zmagovalec je tisti, ki si pridobi največ sveta.

Tako smo si kradli zemljo.

Marica Černe – učiteljica in zbirateljica solkanskega besedišča

Marica Černe in 2. razred 1965/66 (iz arhiva Marjana Kogojca)

Razredna učiteljica Marica Černe je na osnovni šoli v Solkanu poučevala celih 26 let, to je od leta 1955 do 1981, ko se je upokojila. Zdajšnjemu direktorju šole Marjanu Kogojcu je bila razredničarka od 1964 do 1968, torej vsa štiri leta razrednega pouka.

Učiteljica Marica je slovela posebno po tem, da se je trudila ohranjati solkanščino na različnih področjih. Ob praznikih, posebno ob dnevu žena, je krajanke zabavala s šaljivimi igrkami u *sukensčini*, ki jih je pripravljala s svojimi učenci. Nekateri izmed njih so obeležili nekaj utrinkov iz spominov na nastopanje in na svojo učiteljico.

Martina Kovačava s Placa je povedala:

Učiteljica Marica Černe me je že v drugem razredu navdušila za kratke priložnostne nastope v solkanskem govoru. Prvi je bil ob odprtju nove solkanske osnovne šole, nato pa so sledili še drugi ob različnih praznikih. Priprave na prvi nastop sta seveda spremljala strah in negotovost, nato pa je učenje in nastopanje postajalo čedalje večji užitek, saj so bili odzivi gledalcev vselej izjemno topli. Marica Černe je bila pri delu zelo natančna in nepopustljiva; spomnila se, kako sem se večkrat čudila posameznim izrazom ali izrekom, ki jih nisem poznala, čeprav smo doma govorili po *sukensko*. Danes se mi zdi najbolj dragoceno, da sem prav prek njenih malih skečev spoznala vrednost narečnega govora in se naučila ceniti bogastvo raznolikih jezikovnih zvrsti.

Aljoša z Žage je nastopal kot Jakme kar pet let v različnih skečih, največkrat v dialogih z Martino, ki je igrala Teresco. Ohranjena ima tri besedila, ki jih je pisal po nareku za svoj nastop.

Aljoša z Žage kot Jakme in Martina Kovačava kot Teresco ob nastopu na solkanskem krajevnem prazniku I. 1978 (iz arhiva Aljoše Loveri-a)

Igrice so uprizarjale pogovore okrog tega, kaj bodo ženskam kupili za osmi marec: *lonc za šušit lasa, glumik prueti gnidam...*

Razpravljali so tudi o tem, kakšne živali so bile nekoč v domači hiši. In Jakme zatarna: *Danes pa jəmamo samo niga pōsa, ma migo da če pomijā, ki še... je takua špurglju, da nam djala prou fotu. Enkat je zbolu an je cju dan kucu, sā bli usi polufti an sā hitro tekli po duāhtarja za žvali. Ma kār je blo mene takua grozno slabo, da smi je kar bledlo, smi dali pit šalamar an tri dni smi gatili u usta sōmo župu požgōnu. Takua vidte, Jakme brez duāhtarja, pōs pa ne.*

V enem od skečev se spominja, kako so se mulci zmajrjeli, kot *bulada, makāko, mucin, pandōlo, pantalušn, tōdero, žbrega...*

Igor z Dora je povedal, da je med leti 1968 in 73 nastopal v kratkih igrkah, polnih humorja, skupaj z Mileno s Placa in Neli z Goriščeka.

Spomni se, da je imela učiteljica Marica poseben odnos do učencev. Če so bili med poukom preveč glasni, je sama začela govoriti tiše, tako da je vzbudila njihovo pozornost in so na mah utihnili. Bila je stroga, dosledna, umirjena, topla v odnosih. *Smo ju šaldu obrajtali*, je še dodal.

Marica je večkrat prihajala h *Bašinavim v Dor* po zelenjavo. Igorjeva mama se je kar naprej *lentalala* Marici, da je mulc ku popār, rekla bi kar *īcast, an da djala sāmā skalonjā. Kajšōnkat je tak, da bmu najrajši denla glavu umjōs uh, je še pojāmrala*. Marica pa je mamo potolažila z besedami: *"Ma vjaste ki, ga bom uzala kar jast u rēka, ga bom že upōnla na kajšōn način!"*

Milena s Placa je povedala, da jo je učiteljica Marica učila v drugem razredu. Bila je zelo mila, potrpežljiva, z veliko razumevanja za otroške norčije. Njena mama Milena se spomni, da je na roditeljskih sestankih vedno poudarjala, kako so njeni šolarčki *luštiani*.

Skeči, v katerih je nastopala Milena, so prikazovali dogajanje na različnih koncih Solkana - od Goriščeka, Placa, Žabniga kraja... V enem od skečev je odigrala *nunu Marjutu*. *Žnidarica Teresca ji je sašila krilo sas kambrika po starōm, če an sam je ložla kajšnu fliku, nardila je tudi facōu, ki sga mjāla nuna zmjōrēm zavōncljōniga okū glava. Marjuta je kar naprej stuōkala, kōkua da je use šaldu slabo an da ni za preživet. Končala je sōz besjadami, da bo bujši sōmo pōr picamortab.*

Učiteljica Barbka Šinigoj se spominja enega od skečev, ki je prikazoval *nonota sas časnikēm u rēki*, ki ga zanima, kdo

je umrl. Vnuk (Igor z Dora) je imel v zvezku domači spis in je moledoval nonota, da bi mu ga popravil. Nono pa mu ga je predelal *po sukensko, takua da je ratalo use ruso.*

Z Marico Nakrst se tudi spominjata, da je enkrat prišla na obisk v Novo Gorico tov. Lidija Šentjurc. Ker je bilo ravno okrog dneva žena, so ji na solkanskem odru odigrali enega od skečev, kjer nastopajoči tekmujejo, kdo ima najboljšo mamo. Za vsakega nastopajočega otroka je bila njegova mama najboljša. Vsaka mama je torej najboljša. V skeču je kot mama nastopala tudi Martina Bremec s klobučkom, ki pa ga je tokrat pozabila doma in se je zato opravičila. Tov. Šentjurčeva jo je *špiknila*, da sama nikoli ne nosi klobuka.

Juli od Jancō se zmisli, da je Marica na enem od krajevnih praznikov, ki so se odvijali pred solkanskim marketom, postavljala vprašanja za skromno nagrado tistemu, ki bi pogruntal, kaj pomenijo solkanske besede, kot *škapuljōr, biščāda, kanočāle, španjulēt, revendīkula, pašamān, lintver, golōbo, žōža, frambuā...* Verjetno bi danes le malokdo znal poiskati ustrezne knjižne besede za te solkanske izraze.

Marica je več let zbiralala solkanske besede. Zapisovala je nadimke solkanskih družin, posamezna imena solkanskih posebnostev... Iz njenega rokopisa¹ je razvidno, da je uporabljala polglasnik ə, saj je zaznala, da se brez polglasnika ni mogoče približati solkanski govorici, torej beremo: *Štjāfa, Brjžžgar, Špinjuāl, Barkaduār, Baštjōnc, Kānclex, Nāgālc, Bō ravi, Pjōravi, Lūšmčavi...*

Zabeležila je tudi okrog 360 solkanskih izrazov z različnih področij. Navedla jih bom nekaj posebej zanimivih.

bolezni in zdravila

kānkār – rak
kolp (božji žlah) – kap
maruška – ošpice
mōrzōlca – mrzlica
ognjēnca – vročina
pjōrgula – pilula
rožapīla – šen
špōnta – injekcija

iz frizerstva

barbin – bradica
bišōni – svedrasti lasje
kukūk – lasje, speti v svitek
permanenti – trajna
rija – prečka
rōdolo – lasni zvitek
šaldin – lasnica

obla-ila, okraski, šiviljstvo
ākārli – kvačka
āštāncā – ogrlica iz kamenčkov
ažūr – dekorativna vezenina pri robljenju blaga
batikal – tolkač za obleko
babarin – slinček
bambinca – životek pri obleki
baštīdūra – navdarek
botca – tačka
cajh – bombažno blago za delovne obleke
džilē – brezrokavnik
džajda – krilo spodaj navzven
flok – trak
golēt – ovratnik
gūznā – naramnice
kampana – krilo na zvon
kamūf – volan
kanonč – dvojna guba
kordencin – okrasna vrstica
korpetin – ženski telovnik
kožidūra – šiv
novicjāl – svečana obleka
partēlo – zavihki
pelica – krzno
pleta – guba
pokōlat – poškrōbiti
polš – mašeta, zapestnik

pōngalca – varnostna zaponka
pontapēt – zaponka
putenta – notranji žep pri suknjiču
rečinji – uhani
rekām – vezenina
škōvet – všitek
škufca – otroška oglavnica
špoleta – čolnič
štela – pentlja
žbijego – šrek, postrani blago

Spodbudno je, da je danes solkanščino ponovno slišati v šaljivih dialogih, ki jih pripravlja Zofka Nanut in skupaj z Irmo z Goriščeka zabavata na karavli solkanske upokojece. Tako sta se ob koncu lanskega leta predstavili z *Nono*, v marcu pa bosta nastopili s *šaljivko Smjōh je pu zdraulja*.

Solkanski govor sodi v **briško-kraško narečje**. V zvezi s tem je nastala domislica:

Če sō Brika (Bric) porči sās Krašucēm (Krašuku), pride na svjāt Sukenc (Sukenka).

Katarina Vuga

¹Rokopis hranita brat Andrej Černe in župnijski urad v Solkanu.

Odmevi

Še o Antonu Jugu, p.d. Brbal-u

(1) Po pravici moram napisati, da besedil v solkanščini v glasilu 1001-solkanski časopis nerad prebiram. Tako sem zgodbo o Antonu Jugu, po domače Brbalču, objavljeno v številki 74, prebral šele nedavno. Brkatega nuna se spominjam iz svojih otroških let. Najbolj mi je ostal v spominu, ko je po nedeljskih mašah vrh stopnišča pri glavnem vhodu v solkansko cerkev prebiral obvestila takratnega solkanskega krajevnega ljudskega odbora; Solkan je do septembra 1947 upravnost sodil pod občino Gorica. Svoje branje je končal, tako se spominjam, z vzklikom: »Smrt fašizmu - svoboda narodu. Brbalču čiku!« Sodeč po zapisu v navedeni številki 1001-solkanskega časopisa naj bi se to dogajalo po prvi svetovni vojni, ko je bil Anton Jug očitno glasnik solkanske občine. Ne morem si predstavljati, da bi lahko sodelavec občine po prvi svetovni vojni tako v predfašističnem (do oktobra 1922) kot v fašističnem obdobju, vzklikal kako protifašistično geslo, ne da bi oblasti izvedele. Verjetno ne bi doživel usode Cesareja Battistija, zagotovo pa bi si naprtil zaporno kazen.

Branko Marušič

(2) Glede Brbalča pa smo v uredništvu zbrali še nekaj pričevanj, ki osvetljujejo njegovo vlogo v solkanskem javnem življenju po drugi svetovni vojni. Solkanski glasnik Brbalč je za časa zavezniške uprave po nedeljski maši vabil na akcije, s katerimi so naši ljudje izražali zahtevo po priključitvi k Jugoslaviji, pozival je k udeležbi na udarniških akcijah, obveščal o pobiranju koloradskega hrošča... Vzkliku »Smrt fašizmu - svoboda narodu!«, s

katerim so se takrat zaključevali vsi dokumenti ljudske oblasti, je šaljivo dodal »Brbalču čiku!«. Kmalu mu zadnjega dela sploh ni bilo potrebno dodati, saj ga je zbrana otročad običajno prehitela in sama zaklicala kaj prtiče Brbalču.

Sicer pa je bilo geslo »Smrt fašizmu - svoboda narodu!« skovano leta 1941 in prvič zapisano v glavi (hrvaškega) partizanskega Vijesnika, splošno popularno pa je postalo po obešanju Stjepana Filipovića 22. maja 1942 v Valjevu! Ta hrvaški narodni heroj je na morišču glasno vzklikal razna protifašistična gesla, izražal zvestobo KPJ in hvalil Rdečo armado, zato so ga obesili četrte ure pred najavljenim časom. Obešanje je bilo javno in se ga je udeležilo 5.000 ljudi. Zaradi odmevnosti Filipovićeve predsmrtne propagande so kasneje okupatorji opustili javne usmrtitve partizanov.

Toni Gomišček

Stjepan Filipovi): Smrt fašizmu, svoboda narodu! (Vir: Wikipedia)

Obvestila

Naslednja številka

1001 – solkanskega -asopisa bo izšla 21. junija 2013. Članke in fotografije je potrebno oddati najkasneje do 1. junija na e-naslov: 1001solkan@gmail.com. Besedil, ki niso v elektronski obliki, ne moremo sprejemati. Kontaktna številka urednika: 040 201 213.

Cenik oglaševanja

1 stran: 400 evrov, ½ strani: 200 evrov, ¼ strani: 100 evrov, 1/8 strani: 50 evrov, manjši oglasi: 25 evrov.

Oblikovanje oglasa: dodatnih 50 %

Oddaja oglasnih vsebin za naslednjo številko: 1. junij 2013.